

VASÁRNAP

SZABADSÁG

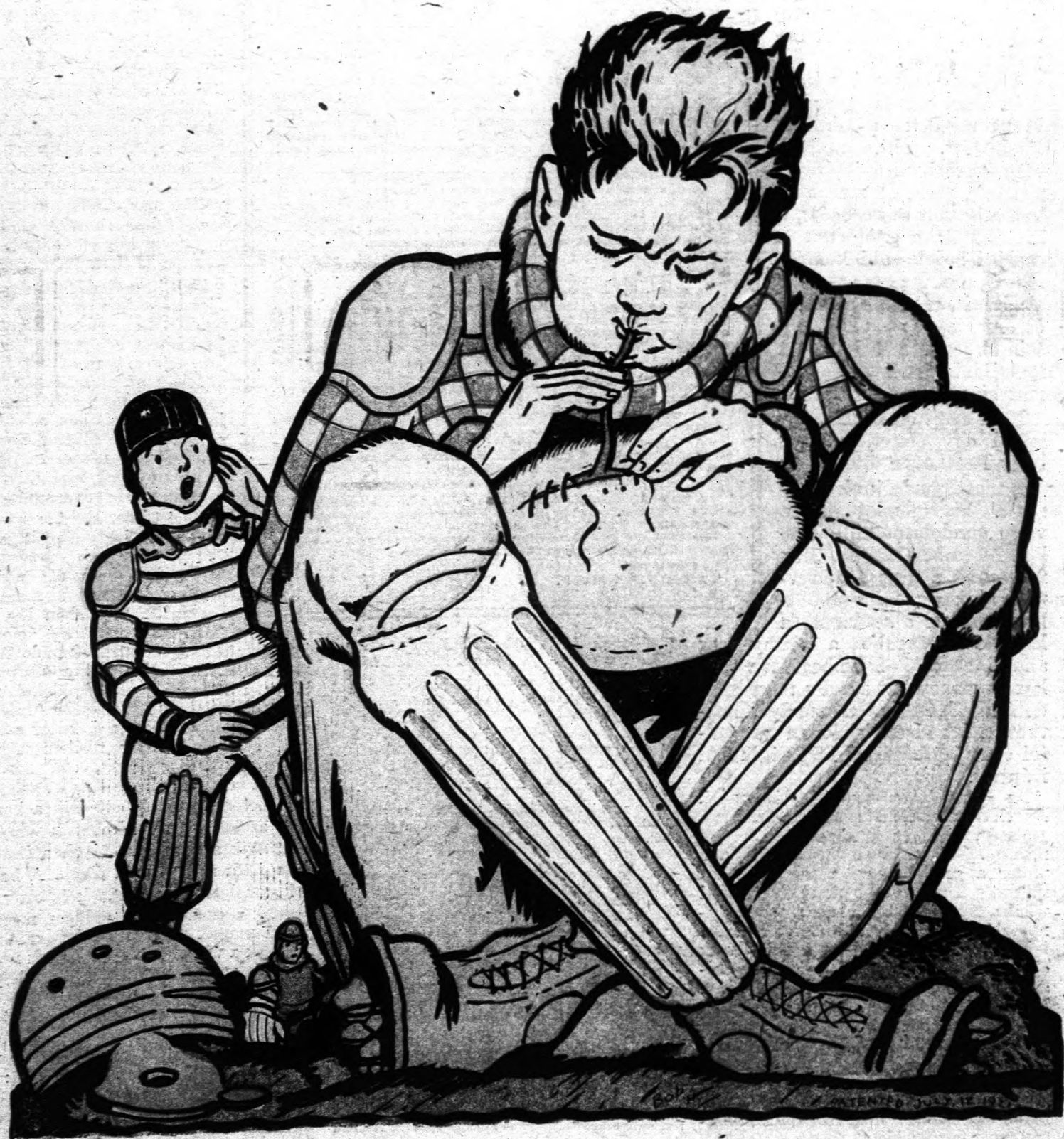
MAGAZINE SECTION

HARMINCNEGYEDIK ÉVFOLYAM. — NO. 44. SZÁM.

CLEVELAND, O., 1923 NOVEMBER 2

MEGKEZDŐDTEK A VALÓBAN VÉRES VIASKODÁSOK

Alig ért véget az amerikai sport esztendő legnagyobb szenzációja: a base-ball világbajnokság, máris megkezdődnek az újabb izgalmas összecsapások a "foot-ball" terén. A base-ball mérkőzések vége a foot ball szezon kezdetét jelenti évről-évre. Amerika nem szereti a foot ball-nak azt a fajtát, melynek egész Európa lázasan hódol. Amerikában nem tudott gyökeret verni az ugynevezett "soccer foot ball", — csak a bevándorlók játsszák azt a játékot, amelynek százezrek hódolnak az európai kontinensen, így Magyarországon is. Az amerikai foot ball is tulajdonképpen angol találmány, melyet "rugby"-nak is neveznek és abban különbözik a szelid, jámbor foot ball-tól, hogy a viaskodás hevében ugyszólván minden szabad, csak épp agyonütni nem szabad az ellenfelet. Amíg a base-ball elsősorban professzionátus sportemberek játéka, addig a foot ball hősök főképp az egyetemi ifjuságnak, a college boy-oknak seregéből kerülnek ki. Az egyetemi híres csapatok mérkőzése éppen olyan sport szenzációt jelent Amerikában, akár a base-ball világbajnokságok és például a Harvard, Yale, vagy Princeton egyetemek legénységének összecsapását közel 100,000 ember nézi végig évről-évre. Szomorú tény, hogy ez a vad játék meg lehetőséget követel évről-évre és bizony gyakorta a játékosok vére festi pirosra a küzdőteret.

VASARNAP
MAGAZINE SECTION

A "SZABADSÁG" szépirodalmi melléklete.

Editor: COL. ANDREW CSERNA, szerkesztő.

Beszerezés és kiadóhivatal: 700-710 Huron Road

Edited and published:

1923 NOVEMBER 2

A NAGY GONDOLAT

kérdése nem egy ízben merül fel társaságban, nem épen olyan társaságban, amelyben gondolkodnak, de legalább a gondolattal játszani akarnak. A nagy gondolat, amelynek alapján le lehet vonni azt a következtetést, hogy mégis érdemes embernek lenni, mégis érdemes küzdeni, mégis érdemes összeszedni minden energiánkat egy bizonyos nemes, magasztos cél elérésére.

A minap valaki azt kérdezte egy másik embertársától, hogy mit tart a világ legnagyobb gondolatának, amely inspirálólághat embertársaira? Erre határozott választ adni nagyon nehéz, de mint egy nagy, magasztos gondolat végrehajtóját, az illető Beethoven-t említette.

Okos és célszerű válasz volt. Ime, egy lángelme, a ki temérdek akadályal küzdött, aki, amikor megsiketült, meg is szegényedett, akinek a szerelemben alig volt szerencséje, a kit állandóan gyötörték a családi bajok, aki komponált és nem hallotta a saját alkotását és mégis alkotott és megírta szónátáit és szimfóniáit s a világ egyik legkülönb zenei géniuszának bizonyult.

Nem nagy gondolat így leélni egy életet, mint a hogy Beethoven élte le?

És most gondoljunk azokra a kis gondolatokban vagy gondolat nélküli körben élő emberekre, akiknek fontosabb a tánc a könyvnél, akiknek fontosabb a lemondás az alkotásnál, a kiknek fontosabb a guny, az alkotó erőnél? Szembeállítva ezeket az embereket a nagy gondolatban leélt élettel, amelyet Beethoven képviselt, valóban részvétellel és sajnálkozással kell viseltetni irántuk.

Az élet valóban nem irigyléreméltó. Az életben valóban temérdek az olyan jelenség, amelyet kétségbeesjtőnek kell nevezni. Sajnos, olyan korban élünk, a mikor a gondolkodók, a művészek, az írók még magányosabb életet élnek, mint valaha. S mennél különbek, annál magányosabbat, annál árvaabb életet élnek.

De ennek ellenére dolgozzunk. Ennek ellenére ne kicsinyeljük le a saját sorunkat azzal, hogy mellőzzük a hitet. Maga az alkotás hit. Maga az alkotás igazolása az életnek.

A Mindenható intelligens agyvelővel áldott meg bennünket és akaratával. Használjuk ezt az agyvelőt és értékesítsük az akaratunkat s akkor az élet, ha reális ellenértéket nem is kapunk munkánknak megfelelően, mégis tartalmas-

nak, becsesnek látszik, még pedig azért, mert egy nagy gondolat jegyében teljesítjük kötelességünket saját magunkkal és embertársainkkal szemben.

Igy, ilyen szempontok szerint, ilyen gondolat jegyében leélni az életet, érezni fogjuk azt, hogy mégis érdemes volt élni, érezni fogjuk azt, hogy mégis érdemes volt megbecsülni azokat az alkalmakat, amikor intelligenciánknak és karakterünknek megfelelően emberséges emberek lehettünk.

Gondoljunk azokra az akadályokra, a melyekkel olyan hatalmas zenei géniuszoknak kellett megküzdenie, mint amilyen Beethoven volt. S ha erre gondolunk, akkor a saját nehézségeink és bajaink nem is fognak olyan nagyoknak látszani s a szomorúságunkat megvigasztalhatjuk azzal az örömmel, amelyet az élet mégis — akármilyen rossz, akármilyen sanyaruminden ember részére tartogat.

Ez a böles optimizmus, amelyben hinniünk kell, hogy az életet elviselhesük s hogy az életet szebbé tegyük.

Keresztény Gondolatok

Írja: FATHER CSAKTORNyai LASZLO.

A HALÁL a legkíméletlenebb és leghatasosabb argumentum. Nem lehet félreérteni, félremagyarázni. Valóság, amely kegyetlenül feltárlja az igazságot; emberek, ne erőlködjétek, ne akadákoskodjatok; gyengék vagytok magyon; megtorpanotok még a gondolatára is.

Emberi önzéssel küzdötök az örökkévalóság ellen; ime irgalmatlanul rátek kösönt, hogy megmutassa magát. A legvakmerőbb ateizmus is földrengy gondolatban előtte s nincs bizonyosság a "tudományában", csak kétségbe ejtő kétség.

A halál egy nagy kinszó "hátha"; egy nagy kinszó "talán"! Hátha mégis élő valóság a kereszténység komoly érvekkel állított örökkévalósága? Hátha a halálhorda végítélet keserű igazságában ránkussad? Hátha pillanatok alatt szétfoszlik majd az ezerszer megtagadott igazságok helyett felállított ésszerű világnezet; az az ésszerű világnezet, amely csak tagadni tudott, de siralmas reménytelenségben semmi emberi megnyugtatót nem adott?

Hátha mégis csak csalódnak az új világfelfogásban? Mert a másikban, a kereszténység világnezetében nincs alkalom csalódásra, ha tanításait elfogadjuk. Nem; mert ha a másik világfelfogás az igazi, azt akkor is meggyerjük, ha annak tanításait nem tartjuk. De ki bírszát a másik részen? Csak talán! A halál azonban bölcseségre tanít. Birtoktadsd magodat egy, hogy ne családj keservesen.

Halál, ha kíméletlen is vagy, az emberiség távzóul, mint böles mentert.

A halál valóság a lélek győzelmet hirdeti a test felett. Nejh de keservesen megcsufolja a halál azokat, akik nem a lelket találták értékesnek. Akiknek csak a hulló szőpesség imponált, akik csak a test puhaságának éltek; akik csak a test kívánásgainak szentelték minden örömlüket; akik esztelenül haboztak mindent; akik esztelenül gyújtották végpáthatlan dühgöggel; akik kegyetlen érzéketlenséggel fu-karkodtak.

Oh gazdagod, te akit annyian szüntelenül megkivánnak, milyen szegény vagy is a halálban!

Oh szegényod, te akit annyian türelmellel végigszenvedtek, micsoda megváltásra akadsz a halálban!

A halál a bíznak legkeservesebb büntetés; az élet legkomorabb gondolat; de akik lélek színt éltek igazságban, azoknak a halál megnyúlás, drága csont igéreték megváltó kapuja.

A kereszténység már szemmel nézi a halált, mint a hitetlenség. Neki a halál Krisztussal egyesülés és az örök élet kezdete. A keresztény hív meggygyogzik az Isten akaratja, híchogyan is leunyó az élvontás ézete. A halottakat nem teik bucsuzásra kiseri a temetőbe, hanem a — viszont-lására. A vigasztalás meggygyogásával helyezi sírba a halottat.

Feltámadunk!
A halál az élet kezdete.

Goethe Gondolatai

Sok ember esetében az eszmét az ész és a képzelet-világ helyettesíti.

Vannak emberek, akik a tehetségük hangortatását összerövesztik a tehetséggel.

Mert valaki tapasztalatokra tett szert, az még nem jelenti azt, hogy meg is értette ezeket a tapasztalatokat.

A jószág nem erőny másokkal szemben, hanem kötelesség saját magunkkal szemben.

Vannak emberek, akik beteges érzékenységekben tapintatot követelnek a maguk részére s azt csakhamar hajlandók beismerni, hogy ők esetleg tapintatlanok másokkal szemben.

A legnehezebb munka gondolkodni tudni.

A legkíméletlenebb eljárás lebecsülni azt a gondolatot, amelyet nem értünk meg.

A minden lében kanálós emberek azért veszedelmesekek, mert hangosak, tehát az érdemes emberek rovására figyelmet tudnak kelteni maguk iránt.

A GYÁVASÁG

az ember legveszedelmesebb tulajdonsága. A gyávaság öl. A gyávaság elpusztítja a gyávát s azokat, akik körülötte vannak, még ha százszor bátrabbak is nála.

A gyávaság áll legtöbb bün mögött. Reszkető sötétsége az éjféli, kísérteties árnyék, amely ráborul életünk napsugaras derült tájaira. Vannak emberek, a kik gyávák dolgozni, gyávák ahhoz, hogy elviseljék a fáradsalmakat, a szenvedéseket. A gyávaság szüli a naplopókat, a munkakerülőket és a kábítószert élvezőket. A munkátlanság és a kábító szerrekl való éles a bün legtermékenyebb melegágyai.

Nem bátor, aki gyilkolni tud. A gyilkos, akárcsak az öngyilkos gyávaságból pusztít el életet, az öngyilkos a magát, a gyilkos másét. A különbség nem oly lényeges, mint ahogy általában gondolják, legalább is lélektani szempontból semmiképen sem az.

A gonosztevők gyávaságból gyilkolnak, félelemből, a legtöbbször reszkető kézzel esattintják el gyilkos fegyverük ravaszát. Félelemből gyilkolnak s így mások elpusztítása mellett a saját halálukat is felidéznek, ha elfogják őket.

Meg kell csak figyelni a gonosztevőket, amint a törvényszékek termeiben megjelennek, hogy átvegyék bírák kezéből büntetésüket. Nem félelmetes, erős alakok, vad alakok ezek. Félenk, rendszerint kis terméti, már összetöpörödött, nyavalyás teremtmények ezek, akik összetörték testben, lélekben. És nem a fogság törte össze őket a legtöbb esetben. Ilyenek voltak már, mielőtt az igazságszolgáltatás kezébe kerültek volna, mielőtt elkövették volna gonoszetteiket.

Egy kereskedő, aki éppen az éjszakára már beakarta zárni tüzetét, két egészen fiatal embert látott belépni boltja ajtaján, míg a harmadikat figyelő állásban az utca sarkán vette észre. Amikor közeledtek feléje, egész testükben reszkettek. A kereskedő gyanut fogott s banditáknak nézte az ifjakat, de eleinte csak mulatni tudott nyilvánvaló gyávaságukon.

Nem tudta, hogy a gyávaság az, ami öl, hogy a gyávaság az élet legnagyobb veszedelme. Mert, amikor durván megkérdezte: "Nos mit akarnak", a harmadik, a sarkon leselkedő fiatalember, társai életének kockáztatásával három lövést adott le revolveréből. A három gyáva elfutott, a bátor kereskedő pedig haldokolva rogyott össze. Gondatlan fejébe furódott a gyávák gyilkos golyója és bátor szívéből ömlött a vér, mert a félelem megreszkette egy ember kezét, aki revolvért tartott benne.

A betegség, amely ott érik a kanálisban, azokat a gyermekeket is veszélyezteti, akik a kanálistól távol, a tisztaság és a jólét magaslatain élnek. A bacillusok, amelyek ott születnek és ott szaporodnak a szegénység fertőiben, megtalálják a maguk útját a gazdagok házához is. Ezek a végtelenül apró lények nem ismernek emberi nagyságot, tekintélyt és értéket.

S a gyávaság, amely a rosszul táplált, éhező, beteg testekben burjánzik fel, fenyegetően meford szembe a jóléttel, a boldogulással, amely büszkén kijáltja: "Én nem vagyok testvérem örzője". Jobb, egészségesebb, erősebb, bátrabb embereket kell nevelnünk s akkor biztonságosabb lesz a világ, amelyben élünk.

A
Er
a k
böl
zel
áll
A
szepes
dián to
az ősi
teljesen
hatatlan
fertőtlen
Ki
a legk
találhat
véghatá
nagysz
sik olda
beriség.
Pedig
ban, a
máncok
látható
ugyan,
zacionál
letesen
A
két ilyo
indiano
noké.
vilázio
tabban
halálva
aki az
diánok
remen.
hatással
Ezek
lában a
hogy u
indiano
zset alk
nimesen
A leg
ga faja
hajzatu
a vadak
lenne, s
zik me
Az i
legekla
Nem m
ellenke
az elvo
végezd
geztess
képmi
férfi s
mialat
A
ma.
mag

A PANAMAI VAD INDIÁNOK

Érdekes és tanulságos részletek a kuna és chokoi indiánok életéből. A civilizáció közvetlen közelében megmaradtak ősi, vad állapotukban ezek az indiánok.

ARTHUR L. PERKINS nem kevesebb, mint husz esztendeig volt lakója a Panama köztársaságnak. Bejárta a kis ország minden zegét-zugát és így kétszeresen érdekes az, amit azokról a nomád indián törzsekről ír, akik még ma is megtartották az ősi életmódjukat, akiket az emberi civilizáció teljesen érintetlenül hagyott a maguk áthatolhatatlan, vadállatoktól és délvidéki láztól megfertőztetett lápvidékein.

Ki gondolná azt, kiált fel Mr. Perkins, hogy a legkisebb amerikai köztársaság területén megtalálható legyen az emberiség képességeinek két véghatára. Egyik oldalon a modern kor legnagyobb alkotása, a Panama esatorna, másik oldalon pedig a teljes kulturátlanság, ősemberiség, a teljes tudatlanság.

Pedig ez a tény. A kis Panama köztársaságban, a régi spanyol uraknak eldorádójában, a románcok világában több olyan indián törzs található, amelyek egymással miben sem közösek ugyan, legfeljebb abban, hogy az emberi civilizációnak, kulturának a szellője még csak felületesen sem érintette meg őket.

A esatorna Csendes óceáni bejáratától délre két ilyen indián törzs lakik. Az egyik a Kuna indiánok törzse, a másik pedig a Chokoi indiánoké. Ezek az emberek soha sem élvezték a civilizáció-eredményeit, sőt azokat a leghatározottabban visszautasítják és a legtöbbszor halálos halálával hal meg az a vakmerő fehér ember, aki az ő területükre merészkedik. Ezek az indiánok évszázadok óta ott élnek a civilizáció peremén, amely civilizáció azonban rájuk semmi hatással sem volt.

Ezeknek a törzseknek származása, mint általában az indiánoké, teljesen ismeretlen. Tény az, hogy minden tekintetben különböznek attól az indiántól, amelynek nemes fajtája az inkák törzsét alkotta. Nekik nincsenek törvényeik, nekik nincsen kulturájuk, nincsen haladásuk.

A legtöbb esetben nagyon hasonlítanak a sárga fajkhoz, a mandulaszeműkkel, a sűrű, sötét hajzatukkal. Az egyedüli megélhetési forrásuk a vadászat és a halászat. Amire még szükségük lenne, azt közönséges cserékeskedés útján szerzik meg.

Az indián férfi napi élete a semmittevésnek legegyszerűsége, legnagyobb példáját adja. Nem mintha lomha, nem mozgékony lenne. Sőt ellenkezőleg. Azonban egyszerűen betartja azt az elvet, hogy amit holnap elvégezhet, azt ne végezze el ma és holnap is, ha lehet, mással végeztessék el azt. A munka, a család tulajdonképeni fentartása a nők vállára nehezedik. A férfi semmit se tesz, csak élvezi a semmittevést, mialatt a nő halálra dolgozza magát.

A vadászat a férfi egyetlen munkája és izgalma. Ez az életének legfontosabb ténykedése, még pedig többféle oknál fogva. Elsősorban

azért, mert ez adja az egyedüli alkalmat a testmozgásra, a másik pedig, hogy ez a főtényezője annak, hogy éhen ne haljon.

Az élelmiszerei gyökerekből, vad gyümölcsökből és husból állnak. Minthogy pedig az ország, ahol lakik, mindezekben nagyon is bővelkedik, valami túlságosan nem kell megerőltetni magát.

A legtöbb vadat espadákkal ejtik. Ennek is a legősibb, legegyszerűbb fajtáját használják. Mély gödröt ásnak és azt befedik levelekkel, gallyakkal. Egyes kuna törzsbeli férfiak valahogyan szert tettek néhány régifajta puskára is és ezek néha mennek a vad után és úgy ejtik el. Azonban a lustaságuk folytán, ezek is jobban szeretik a lesből való vadászatot. A módszerük az, hogy meglesik azt, hogy bizonyos fajta vadak mikor és hova járnak legelni, táplálkozni. Ez nem nehéz, mert hiszen tudják, hogy a vadak milyen növényeket szeretnek különösen és, hogy azok a növények nagy mennyiségben hol találhatók. A vadász egyszerűen oda megy, szépen lepihen és várja, amíg a vad megérkezik.

Az otthona hántott szálfából és pálmalevelekből összeállítva. A lakáskérdésben a kommunista szisztema az uralkodó, amennyiben több család is lakik egy tető alatt. Figyelembe kell venni természetesen a kutyákat is, amelyek szigorúan családtagoknak tekintetnek.

A lakásuk magasan van a föld színe felett. Ennek az oka egyrészt az, hogy nagyon sok a vadállat a környéken és azok támadásától védekezni kell, a másik pedig az, hogy az esős évszak idején valóságos zúg rájuk a vízáradat. A patakok kiöntenek és előntik jó néhány láb mélységre az egész területet.

Ilyenkor azután csakis a vizen közlekedhetnek az egyes házak között. Ezt egy canoe alakúra készített csónakon teszik meg, amelyet cayucának neveznek, hasonlóan Afrika és Amerika vad törzseivel. A cayucát ledől szálfából égetik.

Ezek az indiántörzsek teljes nomád életet élnek. A családfő akarata abszolút parancs. Akár ennek a szeszélye, akár pedig az időjárás kényszerűsége folytán, egyszerűen otthagyják a régi lakóhelyüket és mennek másfelé, míg az övéket ismét más családok foglalják el.

Egyébként született harcosok. Az ellentétek elsimításánál a törzsek az ökológia uralkodik és rendszerint a porlekedők egyike halva marad a esatornán, azonban az is megérik, hogy az egyik perlekedő család a másikat teljesen kipusztítja.

A két említett törzs közül a kuna törzs tagjai valamivel barátságosabbak, jobban megközelíthetők és ez okozza azt, hogy ezeken már annyiban fogott a civilizáció, hogy némi ruhát mégis raknak magukra. A férfiak valami egyszerű alkalmatosságot viselnek és meglehetősen rövid nadrágot és a nők valami szoknyafélet, amely körülbelül a térdükig ér.

Különbözik a kuna törzs tagjai sem barátkoznak meg valami hamar az idegennel. Ezt a barátságot kellő türelemmel és mérséklettel alaposan ki kell előbb érdemelni. Amikor a területük határain túl megjelenik egy-egy kuna férfi, azt bizonyos meghatározott célből teszi. Amikor elvégezte feladatát, avagy elérte célját, eltűnik minden feltűnés nélkül, csak úgy ahogyan minden feltűnés nélkül előbukkant.

Amikor azonban valakinek a barátjává válik, ennek a rendelkezésére áll ő maga az egész családjával együtt és nagyon megharagszik, ha a barát ezt nem veszi igénybe. Azonban, noha külsőleg egyáltalán nem érzeti, mégis a viselkedésében van valami tartózkodó, amely híven mutatja azt, hogy van valami közte és a barátjai között, a mi őket egyenlővé lenni nem engedi.

Az egyedüli szórakozásuk a tánc. A muzsikát a tom-tom dob szolgáltatja, amely tudvalevően valami kivájt fa egyik oldalára erősített száritott bőrből, rendszerint szarvasbőrből készült. Ez az egyedüli tánczeneje az indiánoknak. Természetesen ez a "zene" valami változatosságra nem ad alkalmat és meglehetősen egyhangú. Az egyhangúságon úgy iparkodnak segíteni, hogy különböző nagyságu tamtam dobokat használnak, amelyeknek hangja természetesen különböző. Azonban, tekintettel arra, hogy egy-egy alkalommal ötnél több tamtam alig van kéznél, ez az eljárás nem igen szünteti meg az egyhangúságot.

Maga a tánc pedig egyszerű ugrálásból, szökkenésből, felugrásokból áll. A táncosok, körbe állnak és a tamtam ütemeihez mérten haladnak. Amint a tamtam ütemei gyorsulnak, úgy kell gyorsulniok a táncosok mozdulatainak is, míg végre az egész örületes kavardóssá változik, amely tart egészen a teljes, végleges kiürülésig.

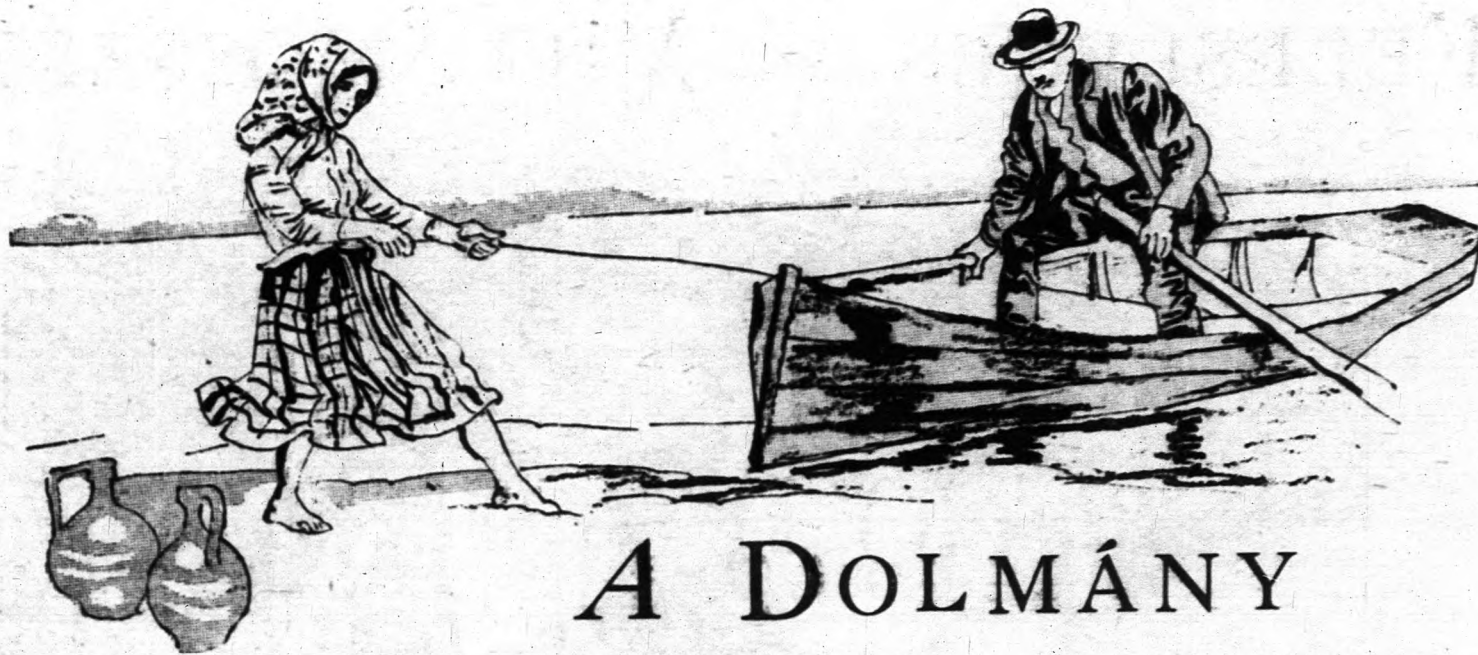
Ezek a táncok nem előre meghatározott időben, hanem a pillanat eseményeinek hatása alatt kezdődnek és a legkisebb ok is elegendő arra, hogy napokig eltartó orgiák következzenek. Az érzelmeiknek, ugylátszik, csakis a táncal tudnak kifejezést adni, ezért minden, a születés, a haláreset, egy-egy vándor visszatérése, a házasság, stb. táncal végződik.

A házasság dolgát mindkét törzs fia igen egyszerűen intézik el. Amikor a szerelemre éhes ifju elérkezettnek látja az időt élettárs választására, egyszerűen megjelenik a lányos háznál és megkéri a lány kezét. Ha a lányos háznál megfelelőnek tartják, akkor minden ceremónia nélkül megkapja a lányt. A válkozás csakis az, hogy az új férj is az apósa házához költözik be és, hogy az esküvő megkötésének jeléül tánc következik. Udvarlásról szó sincsen. A lány véleményét senki sem kérdezi meg.

A vállukra nehezedő munka és gondok mellett természetes, hogy a nők igen hamar öregsznek, annál is inkább, mert nagyon fiatal korban már anyákká lesznek.

Mindkét törzs tagjai bálványimádók. Azonban, hogy emberáldozatot hoznak-e a bálványaiknak, vagy sem, azt még eldönteni nem lehetett.

A DOLMÁNY

A "Vasárnap" számára, írta: Timár József

HALÁSZ PALKÓT elkapta a vihar és elvesztett hímülést vitte Tihany felé. Halász Palkó már más ember volt, mégis csak Palkónak nevezte mindenki, mert más ember létere is olyan boldog, tréfa eszelő fiú volt, mint legény korában. Hiába lett ember belőle, a természete, meg a neve azért csak Palkó maradt.

Most is valami boldogságon tühette a fejét ott a csendes Balatonon, azért nem vette észre idejekorán, hogy a nyakába robbant a vihar. Akkor aztán már késő volt, vihar ellenében nem lehetett kivevni a tapasztalt Balatonjáró ember ilyenkor berakja az evezőket a rónakba, mind a két kezével belefogódik a csónak peremébe, előbb még keresztet is vet magára, még ha nem is pápista, akkor is, aztán "cerbusz világ!" — Rábizsa magát a Balatonra.

A Balaton gondos és jó. Aki rábizza magát, azt a vihartól felkorbácsolt rugó hullámain is elviseli szépen a legközelebbi partig, ott szépen kitesszi és egy kis nedveségnél egyéb baja nem származik az illetőnek, de aki nem bízik benne, hanem a saját erejéből akar partra jutni, az elvesztett ember. A viharban kimerül, a hullámok felborítják és csak a hullája ér a partra, ha közben bele nem akad a hínárba.

Halász Palkó azonban ismerte a Balatont, tudta mi a szokás ilyenkor, beleyugodott a sorsába és engedelmességgel utazott Tihany felé s a boldogos vigaszával arra a nőtára gondolt, hogy: — Minden falu az én házam, minden asszony az én anyám, minden kis lány feleségem.

— Majd csak megvirradok én Tihanyban is! — gondolta, mikor már egészen közel ért az ősi apátság kétórnyu templomával koronázott bércek alá a sziklás parthoz. Itt az egyik evezővel kormányozni kellett, hogy a csónak bele ne ütközzék valami kődarabba s éppen a vízmerregéstől jutott szárazra, ahonnan a falubeliek fejen hordják a vizet.

Egy sudár termelt, fejépu, fiatal nőszemély éppen uccsolt a vízre, mikor Halász Palkó csónakja odaszókkent a parthoz.

— Ejnye, rózsám, tarthatnál egy kicsit ezt a kötelet, míg kinyomom ebből a Noé bárkjából! — kiáltott Palkó s a sudár nőszemély letette a bőgrykös korsót és elkapta a kötelet.

— Kéneki is mi szél horiozza ilyen viharban? — Engem bíz a "Pó-szél!" — kiáltott Halász Palkó és a partra ugrott, aztán megsejtte a nőszemély arcát.

— Köszönöm, galambom! Derék egy nő vagy! Ugyan mondd, hogy lány vagy-e még, esetleg menyecske, mert ha lány vagy, mindjárt el is veszek feleségül, ha meg menyecske vagy, elszerezlek bizonyt!

— Nem látja, hogy még lány vagyok? Nem hiába más vidéki, meg sem ismeri, ki a lány, ki a menyecske.

— Nem igen szoktam én azt nézegetni, tubicám! — Mindegyikből kettő egy pár, az a fő, hogy szép legyen a nő és jó szívé. Azt látom, hogy szép vagy, mutasd meg hát azt is, hogy jó a szíved is. Szerezzelek nekem éjjeli szállást.

— Ki hát kend is miféle? — érdeklődött a lány. Palkó most ledöfött egy nagyot.

— Hallottad-e híret annak a nevezetes, gazdag Biró Dánielnek?

A lány elnézett a háborgó vizek felé s átgondolta hirtelen összes ismerősei nevét, aztán megcsóválta a fejét. — Nem hallottam.

— No már pedig ha hallottad, ha nem hallottad, én annak a fja vagyok. Hat ökörel szántunk s ezer akó borunk terem!

A lány tisztelettel nézett Palkóra s megkérdezte: — Melyik faluba laknak?

Palkó lenézve mérte végig. — Ejnye, de tudatlan vagy, hógám. Még azt se tudod, hogy diós nevezetű Biró Dánielék Kövesden laknak!

A lány még kételkedett egy kicsit. — Hát aztán mért jött ilyen viharban most ide?

— Nem úgy jöttem én, galambom, hanem úgy sodort ide a vihar. Nézd ott azt a lankás partot, látod? Az ott a kövesdi part. Ami alatta van Balaton, az mind a mienk. Hát én ott halásztam, mikor lerobbant a vihar. Elkaptam és elsodort ide.

A lány tágra nyitott szemekkel hallgatta. Eleinte kételkedett, de Halász Palkó olyan igazán tudott hazudni, hogy utóljára is elhitte neki a beszédét.

— Maguk olyan gazdagok? — Hát van valamiként! — felelt Palkó s újra a szállás iránt kezdett érdeklődni. — Mondd, rózsám, nem adna az anyád egy éjjelre szállást? Ebben a viharban haza nem mehetek. Ismerős sem vagyok a falutokban, meg szó, ami szó, megtetszett nekem és hát legényember vagyok, no... Ej, de szép sudár termeted van, galambom!

Meg akarta ölelni a lányt, de az elisklott előle s pirolva szaladni kezdett, majd a domb oldalán megállt, onnan kiáltotta: — Hát csak jöjjön utánam, majd én előre megyek és beszéllek az apámmal!

— No, ennek is jókora bogarat eresztettem a fülébe — gondolta s a tréfacsináló, boldogos rázával jót nevelt magában. — Megvendégelttem magamat, aztán odébb állok.

Beszélt a faluba. Halász Palkó utána hallagott. Halász Palkó lassan hallagott fölfelé, fönt is a faluba, míg egyszer csak eléje fordul egy deres fejű, alacsony ember.

— No, ennek is jókora bogarat eresztettem a fülébe — gondolta s a tréfacsináló, boldogos rázával jót nevelt magában. — Megvendégelttem magamat, aztán odébb állok.

Beszélt a faluba. Halász Palkó utána hallagott. Halász Palkó lassan hallagott fölfelé, fönt is a faluba, míg egyszer csak eléje fordul egy deres fejű, alacsony ember.

— Kend a Biró Dániel fia? Halász Palkó hirtelen úgy meglepődött, hogy majdnem azt mondta: — Fia neki a fene!

De mielőtt elszólt volna magát, észbe jutott, hogy ez alighanem annak a lánynak az apja, akinek előbb akkorákat hazudott, hát gyorsan kivágta magát.

— Igenis én vagyok az! Biró Pál a tisztességes nevem! — Az öreg ember kezét nyújtott. — Én meg Dobos András vagyok.

— Isten éltesse! — Meginvítalom uramócsémet egy kis éjjeli szállásra. Hallom, elsodorta a vihar.

Cinios kis fehér falu házba tértek be, hol két fehér szemű várta őket a konyhában. Dobos András sorra megnevezte őket.

— Ez a feleségem. Ez meg a lányom, a Maresa. — Őt már ismerem — felelt Palkó, mire Maresa elpirult egy kicsit.

— Hát menjünk beljebb, a szobába — indítványozta Dobos András. — Majd az asszonyok főznek egy kis vacsorát addig.

Bizony jó vacsora került az asztalra s míg az elkészült, Halász Palkó annyit beszélt összevissza Dobos Andrásnak, hogy ha annak csak a tizedrésze lett volna igaz, akkor is sok lett volna hazugságnak.

A vacsora mellé aztán borocska is került. Jó kis tihanyi.

Ettől aztán Halász Palkónak olyan boldog kedve támadt, hogy a jó bortól-e vagy a Maresa szemétől, — de úgy éjtéltájban annyira elragadt a eszt a mindenből tréfát gyártó természete, hogy megkérte a Maresa kezét.

Az öregek üngettek egy kicsit, titkon örültek, hogy a lánynak milyen szerencséje akadt, Dobos András azonban komoly, megfontolt ember volt, tudta mindennek a módját, hát most is ezt mondta Palkónak: — Előbb meg kell tudnunk, mit

szól hozzá az apád. Most még nekem nem válaszolhatunk semmit. Majd egyik héten átmegegyünk az apádhoz. Előbb körülmegegyünk egy kicsit.

Halász Palkó ezt gondolta: — Csak egyszer elmehessek inné, aztán már hiába jöttök ti én utánam!

Lefekvéskor azonban kis baj történt. Maresának ugyanis megtetszett Halász Palkó s gondolta, ha holnap elmegy inné, hátba más lányba boldogul, mert csalják a férfiak. S mert babonás volt Maresa nagyon és értett némi rontásokhoz, mikre a vénasszonyok tanították elhatározta, hogy mikor Palkó elalszik, odalopózik hozzá és titkon szálal varr a hajából a legény ingébe, mert az a babona, hogy így a legény nem hagyja el a kedvesét soha.

Palkónak az első szobában vetettek egy kettőre elaludt Maresa odalopozott a hajvarrója a hajszálát.

Gyenge olaj mécseset is vitt, hogy a szobában meg ne szúrja Pált, aki hanyat feksze egy aludt, mint a bunda.

Maresa levonta róla a takarót deréig s ekkor történt a baj.

Palkó ingébe elől a gyomor tájon két áruló piros betű volt bele varrva: H. P.

Maresa összevonta a szemét, elfújta a mécses és kiment.

— Edes anyám, ez a legény nem jóba jár. Nem Biró Pál ennek a neve, mert akkor B. P.-nek kellene az ingében lenni.

Öreg Dobos András is fölfigyelt a beszédre. — Kutassuk át a ruháját! — mondta.

És csakugyan. A dolmányzsebben találtak egy noteszkönyvet, hát abba csak bele van írva, hogy: Halász Palkó tulajdona.

— Ej, a mindenit! Lapozzuk tovább. Hát odább meg ez áll:

A napamtól kaptam hátramszáz forintot, minden július elsején tízezer forint a kamat.

— Nős ember ez, halljátok-e? — Oh a zsvány, oh a szédelgő! — sopánkodott Dobos néni.

— Dejsten akkor nem is evett ez itten ingyen — mondta Dobos András — Reggel előtt most már ki nem dobom, hanem a szállást megfizeti.

— De van-e pénz? — kétkedett Dobosné. — Van csónakja!

Zárjátok rá az ajtót, én meg lemegeyek a csónakhoz és folhozom az evezőket.

Palkó ezalatt nyugodtan aludt. Hajnal tájban azonban arra ébredt, hogy igen szomjazik, Nyitja az ajtót, akar kimeenni, zárva van.

— Huhó! Mi lehet ez? Itt valami gyanu lebeg előttem.

Keresi a ruháit, a dolmányt nem találja. Hirtelen észbe kap.

— Abban volt a notesz! A noteszban a nevem! Noszerbusz világ, jó lenne innét tángolni, de merre az ajtó zárva, no de az ablak hála Istennek, okos ember azon is kifer.

Hamar magára kapkodta a bent levő ruháit, aztán azt sem mondta, hogy köszönöm a szállást, az ablakon keresztül elpárolgott, persze dolmány nélkül.

Aminat kilép, látja ám, hogy két evező nyújtózkodik a rag alatt.

— Nem az én evezőim ezek? Dehogynem! No, szerencse, hogy ezeket megleltem, mert dolmány nélkül még csak hazajuthatok, de evezők nélkül csónakon alig.

Ment is ám a partra s csónakba szállva, evezett keményen haza felé.

A vihar már elült, aminthogy az ilyen balatoni vihar amilyen hirtelen támad, úgy nemsokára el is múlik. Halász Pál tehát tíz óra felé már haza is ért.

Ottthon persze meg volt rettenve a felesége, hogy a viharban elvesztett s még örült, hogy drágalátos hitese ura ilyen hamar hazakerült. Mikor aztán kiörvendete magát, egyszer csak megkérdezte:

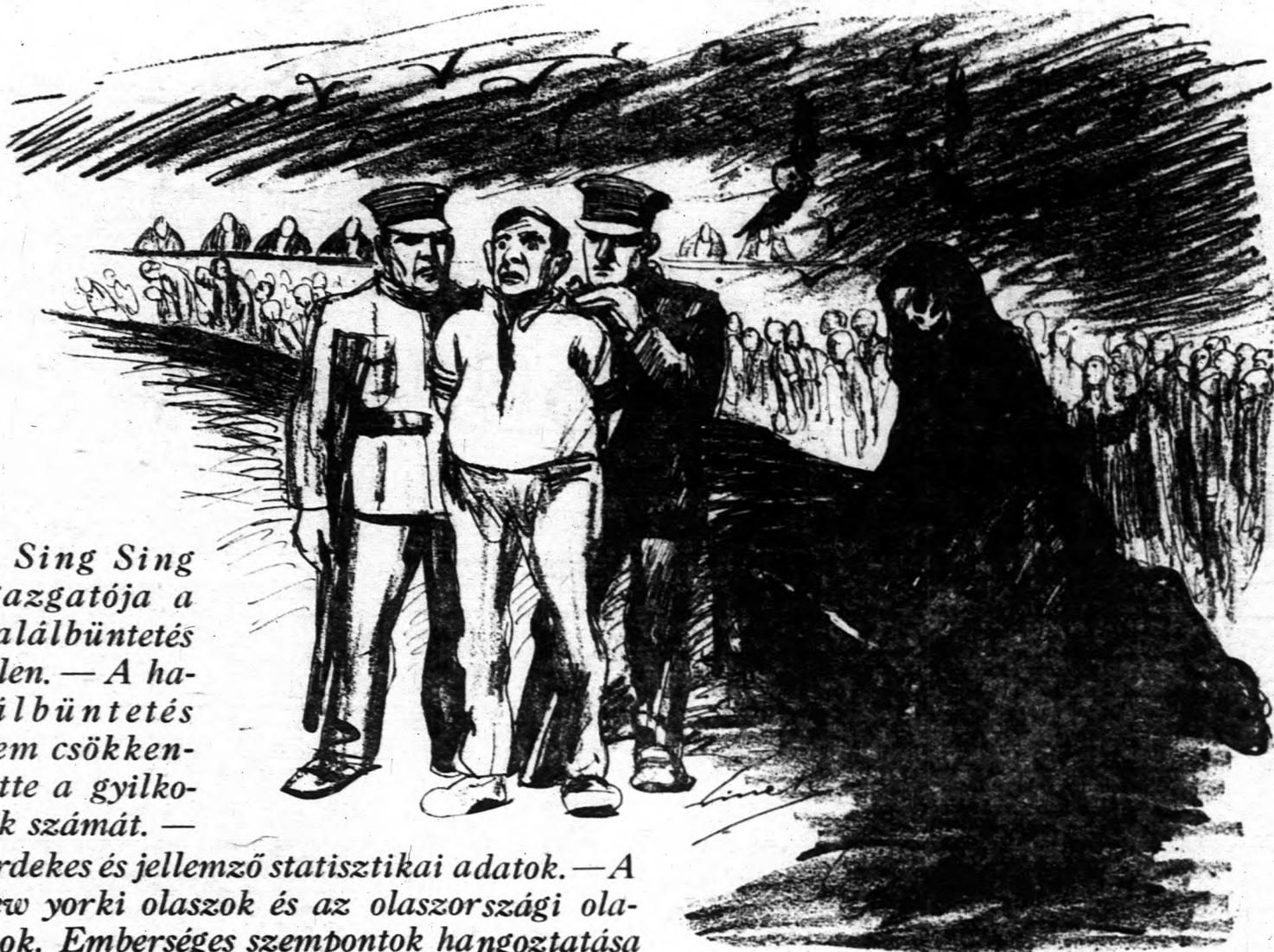
— Hol a dómányod? — Tudom is én! — süllentett Halász Pál.

— Hát hová lett, — Akkor vihar volt az te asszony, — hazudott egy hatalmasat — hogy lefújta rólam még a dolmányomat is.

— Csakhogy ki tudtál hirtelen bujni belőle — felelt az asszony s annak öröme, hogy az ura visszakertült, elhitte neki ezt a buta hazugságot.

FELESLEGES a VILLAMOSSZÉK

A Sing Sing igazgatója a halálbüntetés ellen. — A halálbüntetés nem csökkentette a gyilkosok számát. —

Érdekes és jellemző statisztikai adatok. — A new yorki olaszok és az olaszországi olaszok. Emberséges szempontok hangoztatása

INDOKOLTA-e a halálbüntetés? Szükség van-e a villamosszékre? Az amerikai közvélemény egy része azon az állásponton van, hogy a halálbüntetés, mint társadalmi védőeszköz, elengedhetetlenül szükséges. Egy más része pedig, humanus okokra célozva, fölöslegesnek, sőt embertelennek minősíti a halálbüntetést s azt mondja, hogy nem méltó a huszadik századhoz.

Nem egy tekintélyes amerikai kriminalista, nem egy tekintélyes ismerője a gonosztevők mentalitásának azt az elvet vallja, hogy a halálbüntetést el kellene törölni. Ezt a felfogást képviseli Lewis E. Lawes is, a híres Sing-Sing börtön igazgatója. Ebből a börtönből nem egy gyilkost vezettek utolsó útjára s amikor Lawes a halálbüntetés ellen nyilatkozik, nem egy elmélet alapján teszi ezt, hanem gyakorlati tapasztalatai alapján. Az American Prison Congressen, amelyet nemrégiben tartottak meg Bostonban, nagy feltűnést keltett annak a mozgalomnak a megindításával, hogy a halálbüntetést meg kellene szüntetni. Az a célja, hogy törvényhozói uton mondják ki a halálbüntetés tarthatatlanságát s ennek a célnak az elérésére igénybe veszi tekintélyét, összeköttetésait, tapasztalatokra alapozott meggyőző erejét.

Egy újságíró a minap felkereste a Sing-ben levő irodájában, ahol álláspontjára vonatkozólag hosszabb beszélgetést folytatott vele. Röviden összefoglalva álláspontjának lényege a következő:

A társadalmi szükségszerűség a halálbüntetés egyetlen igazolása.

Ennek a társadalmi szükségszerűségnek azonban nincsen reális alapja, mert a statisztikai adatok azt bizonyítják, hogy a halálbüntetés nem csökkentette a gyilkosok számát.

Ennélfogva a halálbüntetésre nincsen szükség, mert abban az esetben, amikor alkalmazták, céltalan s a mellett kegyetlen végrehajtása olyan törvénynek, amely nem használ a társadalomnak.

Lawes igazgató arra is utalt, hogy minden nyolevanezt gyilkos közül csak egyet ítélnék halálra, ami magában véve kétségszerű teszi az erre vonatkozó törvény komolyságát.

A gyilkos — jelentette ki a Sing-Sing igazgatója — a legritkább esetben számol tette következményeivel. S amikor esetleg mégis figyelembe veszi, akkor ama nyolevanezt sorába tudja magát, akit nem ítélnék halálra.

Figyelembe kell venni azt, hogy Lawes már husz éve foglalkozik az amerikai fegyhárendszerral s csakugyan ismeri a fegyencek lélektanát.

Volt idő — folytatta vallomását Lawes — a mikor magam is hittem a halálos ítéletben. Amikor azt a megszokott álláspontot képviseltem, hogy a gyilkosokkal szemben egyéb védelmi eszközök nincsen a társadalomnak, mint a villamosszék. S természetesen abban is hittem, hogy aki gyilkolt, aki egy más ember életét vette el, az bünhődjék, hogy vesztse el a maga életét.

Sohasem szerettem a villamosszékot, de elvégre egy börtönt nem lehet úgy igazgatni, hogy az ember ahhoz tartja magát, amit szeret és amit nem szeret.

A statisztikai adatokat nehéz összegyűjteni, mert az egyes államok és külföldi országok más és más rendszer alapján állítják össze ezeket az adatokat és más szempontokat érvényesítenek. De irtam egy esomó fegyház igazgatónak s az anyagom, amelyre szempontjaimat a halálbüntetés ellen építeni akarom, mindinkább gyarapodik.

Vegyük például az olaszok esetét. New Yorkban számos az olasz, tehát sok az olasz gyilkos is. 1889 december óta háromezrénegyvenhét olyan fegyenc ke-

rült a Sing-Singbe, akik halálra voltak ítélve. Kiszámítottam a megfelelő adatok alapján, hogy a halálra ítélt közül száz volt az olasz.

Most vegyük figyelembe azt, hogy Olaszországban nem ismerik a halálos ítéletet. S ennek ellenére százezer lakos közül csak 3.48 gyilkos esik, ezzel szemben New Yorkban minden százezer lakosra 4.63 gyilkos esik, holott az olaszok nemzetiségűkben csak a harmadik helyen vannak New Yorkban.

Mindenesetre jellemző a két adat. Mi lehet ennek az oka?

Rájöttem arra — folytatta Lawes az újságíró előtt — hogy az esküdtek nagy része ugyanez nem helyesli a halálos ítéletet. S sokkal tárgyilagosabban s a lelkiismeretük megnyugtatója szempontjából sokkal beszűltetlenebben mondanak véleményt, ha csak fegyházbüntetésről van szó, mint hogy ha halálos ítéletet kell kimondani. Ez a helyzet Olaszországban, ahol például életfogytiglanig tartó büntetést a gyilkos esetében azzal éltetnek meg, hogy a büntetés első cseztendőjét a gyilkosnak magánzárkában kell eltöltenie.

Lawes igazgató emberséges ember. Tiszta kék szemében a meggyőződés és emberszeretet fénylik a véleményét nemcsak szentimentális tartalom szavakkal igazolja, hanem tényekre alapozott konklúzióval. Az olasz eszt csakugyan jellemző s a halálbüntetés ellen érdemi érv számba mehet.

Érde, kemény, határozott ember, akit nem lehet pusztán szavakkal meggyőzni s aki maga sem él a frázisok gyenge és bizonytalan fegyverével.

Tisztában van azzal, hogy egy nagy és fontos kérdést vetett bele az amerikai közvéleménybe s hogy a halálbüntetés kérdését nem lehet azzal a modorral elintézni, amely nem számol a következményekkel.

Tudja, hogy mit beszél és hogy mit akar.

Argumentumában a halálbüntetés ellen a többi között utal arra, hogy azokban az amerikai államokban, ahol sok halálbüntetést hajtottak végre, egyáltalában nem apadt a gyilkosok száma. Sőt jellemző, hogy azokban az államokban, ahol a halálbüntetés érvényben van, több a gyilkos, mint azokban az államokban, ahol a halálbüntetést megszüntették.

Például Maine és Rhode Island államokban együttvéve, ahol nem ismerik a halálbüntetés törvényét, 1906-tól 1921-ig jóval kevesebb gyilkosság történt, mint Connecticut és New Hampshire államokban, ahol viszont érvényben van a halálbüntetés törvénye.

S számos hasonló esetre utal.

A középnyugati állami közül például érdekes, hogy Michigan és Minnesota államokban, ahol a halálbüntetést megszüntették, fele a gyilkosok száma összehasonlítva Ohio és Indiana államokkal, ahol még mindig a szükségét látják annak, hogy a halálbüntetés törvénye életben maradjon.

Az is jellemző — mondotta Lawes igazgató az újságírónak — hogy aránylag milyen ritka esetben hajtják végre a halálbüntetést, ami viszont hozzájárul ahhoz, hogy ez a törvény a komolyságából veszítsen.

1910-ben például negyvenhárom állam kilencszázötven gyilkos közül csak 12 százalékon hajtották végre a halálos ítéletet. Ha ez a tizenkét százalék megérdemelte a villamosszékot, akkor miért nem érdemelték meg a többiek is? A mentő körülményeket kell figyelembe venni! Rendben van, de hogy az aránytalanság ilyen nagy legyen, az mégis csak gondolkodóba ejthet bennünket.

Akik a halálos ítélet mellett vannak, azok azt szeretik állítani érvük igazolására, hogy életfogytiglanig elítélt fegyencek közül sokat később szabadon bocsátanak, szóval nem bünhődtek a tettükért.

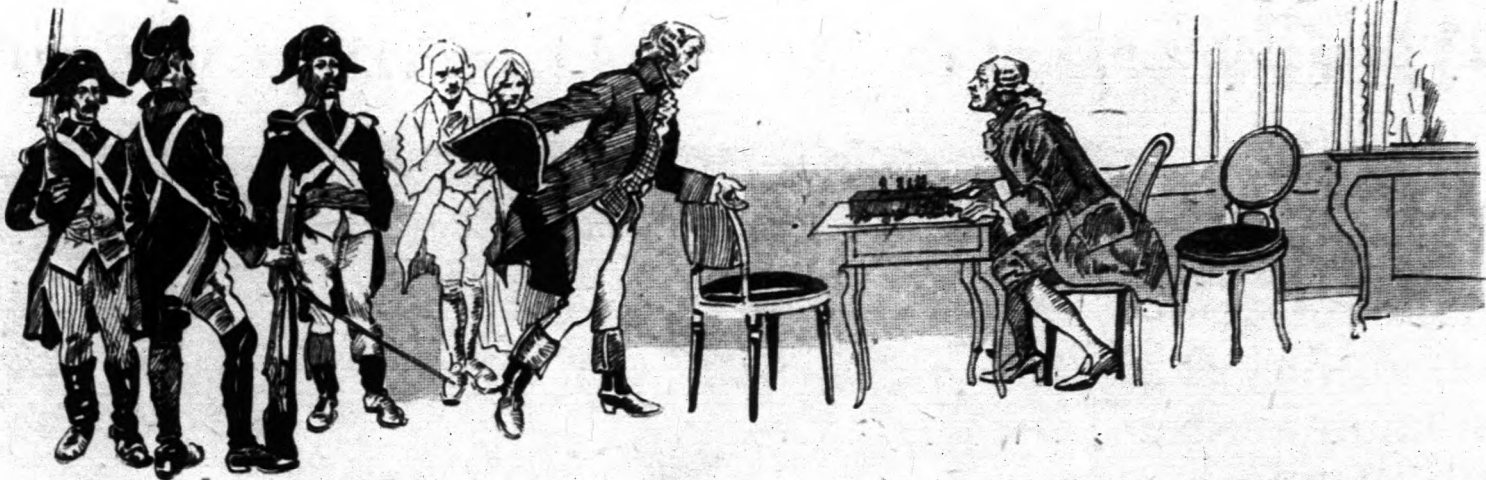
LEWIS E. LAWES
a "Sing-Sing" igazgatója

— Erre az a válaszom — jegyzi meg Lawes fegyház-igazgató — hogy a rendelkezésemre álló adatok szerint 1912-től 1919-ig kétezer fegyenc közül csak tizenkilenc százaléknak kegyelmeztek meg. Szóval a helyzet az, hogy amíg a halálbüntetés — mint elrettentő eszköz — csak tizenkét százalék esetében kapott alkalmazást, addig az életfogytiglanig terjedő büntetés nyolevanezt százalék esetében.

Lawes igazgató nagyon bizik abban, hogy a kampány, amelyet a halálbüntetés megszüntetése érdekében megkezdett, előbb-utóbb eredménnyel fog végződni.

A bostoni kongresszuson mondott beszéde élénk visszhangot keltett nemcsak a fegyencszakértők, hanem a laikus közönség körében is. Emberségesnek kell lenni, hangoztatja Lawes, számolnunk kell azzal, hogy a gyilkos is ember s számolnunk kell azzal is, hogy a halálbüntetés csakugyan csökkent-e a gyilkosságok számát vagy sem.

A statisztikai adatok azt igazolják, hogy nem esik ki. Minek tehát hivatkozni arra — veti fel a kérdést Lawes — hogy a villamosszék a társadalom védelmi eszköze?

RÓLANDNÉ BUCSUJA— Beugnet gróf levele

MIG ezeket a csuf, fekete betűket papírra vetem; drága barátnóm, arra gondolok, hogy talán jobb volna, ha a sakkasztalhoz ülnek, elfoglalván a szegény jó de Villette helyét, kit egy félórával ezelőtt szőlítettek a forradalmi törvényszék elé. A márki felállt és partnere felé fordulva, mosolyogva mondta: 'Igazán sajnálom uram, hogy megzavarták ezt a kellemes partit, majd talán odafent vagy pedig odalent folytatjuk. Egyébként nem hizelgéskepen mondom uram, ön kitűnően játszik és minden reménye megvolt a győzelemhez. Am, ki tehet róla, nem állhatok tovább rendelkezésére. Adieu.' A márkit, mint megtudtam, ma hajnalban viszik ki a kordén utolsó útjára. Én pedig leveleket írok Önnek, édes barátnóm, a helyett, hogy leülök a szegény de Bréze mellé és próbálnám megvigasztalni az erőszakos félbeszakított sakkpartit.

Nem merem megszólítani, nem merek hozzá közeledni. Ott ül azon a helyen, ahol ült, mikor a jékdvű márkit, a kitűnő sakkozó partnert elvitték tőle. Figyelmesen, mozdulatlanul nézi a sakkfigurákat. Nem lehetetlen, hogy csakugyan folytatni akarja a márkival fent a játékot.

Kötelességem volna hozzá szólni, de nem merem zavarni. Inkább leülök Önnek irni, édes barátnóm. Írok, mint mindennap, abban a biztos reménytelenségben, hogy egyetlen sorom sem fogja olvasni soha.

De ha nekem olyan nagyon szükséges, hogy Önhöz szóljak. Nem régi életünkről, mely oly messze bizonytalan ködben uszók már mögöttem, hogy nincs mit beszélnem és nem jövődömről, mely oly kérelhetetlenül közel, biztos és világosan látott, hogy nincs miért beszélnem róla. Inkább az életről, mely káprázatosan gyorsan, színesen és érdekesen suhan el itt melletttem. Mindig új érzésekkel s mindig új távozókkal.

Ugyebár írtam Önnek Marion Philiponnól, Roland de la Platière feleségéről. Megrajzoltam önnek azt a juniusi reggelt, mikor ide behozták. Akkor, megvallom, kissé gyonyos kíváncsisággal néztem a Gironde védő angyalát. Vajjon tudja-e már, hogy Brissot, Vergniard, Gesonné s a többi huszonegyedik századi vázjak. Sokat hallottam Rólandnéról, de soha sem láttam, most végre figyelmesen megnézhettem.

A Gironde bőbeszédű védőangyala meg csak alig, hogy csinos — gondoltam magamban, míg kréta fehér arcát és mesteri gondolat elrendezett füreit néztem. Csinos keze és jóformájú lába van, mely mintha megénekelte volna a szarmazását. Szép és előkelő a fejtartása, harmónikus a mozgása, hajlékony és minden nőnanszolásra képes az organuma, egyébként pedig... Egyszerre eszembe jutott a sok udvari pletyka, mit a házánál tartott orgiákról, meg a Brissot-val, Barbarour-ral, Vergniard-val szőtt viszonyáról hallottam és a szemébe néztem. Olyan csodálatos, tiszta, mélyesleges, nyílt szempárt nem látam soha. Elszégyeltem magam az ocsmányások miatt, mit róla hallottam.

S, míg itt köztünk a Conciergerieben elhelyezkedett, folyton próbáltam lelket ellené izgatni. Bevallom vétkemet, nem sikerült. Ne gondoljon rám vádlólag, édes barátnóm. Higye el, senki sines jobban tisztában a Gironde megbecsülhetetlen bűneivel, mint én. Ki még a vérdühtől beteg jakobinus banditákra sem haragszom úgy, mint reakjuk. Ezek a vér mámorától megkábul agyak közt volt sok jóhiszemű, tisztességes, a gyilkosságig becsületes, kik komolyan hitték, hogy a világ megváltozik, ha minden rendesen fürdő és tisztálkodó embert elpusztítanak, kiknek beszéltes meggyőződésük volt, hogy éhes gyomruk azért korog, tudóvásztes feleségük azért köhög, gyermekeik azért idiótták és nyomorékok, mert az "osztrák asszony" feje még nem hult belé a fűrészpáros kosárba. Higye el drága barátnóm, vannak emberek, kiknek nincs egyéb bűnük, mint a butaság és a moeskosóság. Igaz, hogy ezek jóvátehetetlen, gyógyíthatatlan, minden más bűnnél súlyosabb vétek.

Amde Gironde... Vergniard. Brisset igen jól

A "Vasárnap" számára, írta: D. Lengyel Laura

tudták, hogy a kenyér, a fa, a zsír nem lesz olcsóbb, ha a zsarnokot meg is ölik, s ha bikahangu Danton minden héten megismétli a szeptemberi mézárásokat. Őket izlésük, tudásuk, gondolkozásuk éppen úgy elválasztotta a jakobinus esőseléktől, mint ahogy minket elválaszt. Ők gyűlöltek Robespierret, százszor is visszalökték Danton feléjük nyújtott véres kezét, futóbolondnak nevezték Camille Demainst és utálatlalt beszéltek Marat örült vérszomjáról. És mégis mégis egy Vergniard nevezett tiszteltre méltó derék polgártársaknak a Tuileriák ellen induló Canaillet.

Es akkor, hogy ott álltam szemben a Gironde védő angyalával, Roland de la Platière feleségével, kemény, ke-

serű szavak voltak az ajkamon s ma, hogy utóljára szorítottam meg Marion asszony formás, fehér kis kezét, örülök, hogy ezeket a kemény szavakat ki nem mondottam. Örülök, — bár most a végvesu után is eszembe jut, hogy ez a nő volt az, aki soha ki nem engedte, merve gyűlöletével uramat és királyomat halálba üldözte. Roland, ki a király tekintélye és emberi jósa előtt már-már meghajolt, új gyűlölködése erőbödött felesége hideg, objektív, soha meg nem tántoruló hajthatatlanságától. Rolandné asszonyt a király emberi és uralkodó erőnye nem fegyverezték le. Mert neki tökéletesen mindegy volt, hogy XVI. Lajos vérvó szörnyeteg-e, vagy szentek és vértanúk méltó utódja? Ő a királyságnak üzent táborát s fájdalom, igen jól értedem.

Akkor keveset tudtunk róla a szennyes pletykákon kívül, mit az udvari körök terjesztettek életről. Ezek az ocsmányások szakasztott mási voltak azoknak, amiket a koresmákban és lebutokban Marie Antoinetteről énekelt valaha. Az emberi fantázia, barátnóm, sokkal korlátoltabb és erőlenebb, mint hiszik.

Most itt nap-nap után együtt élve, jól megismerem a hajdani belügyminiszter szép szemű feleségét, Marion Philipont. Sokat beszélgettünk, sokat vitakoztunk, természetesen nem azért, hogy meggyőzzük egymást. Okos ember remélhet-e ilyesmit? Remélhet-e Marion Philipon, hogy valaha részt veszek az ő házálmaiban, vagy remélhetem én, hogy a véso mester tulontul sokat olvasott leánya megérti a mi igazunkat? Gyűlöl bennünket és ezt nem is tagadta. Elmondta nekem, hogy kis leány korában milyen fájdalmat okozott szívének egy különös eset. Igen jómódu és megjelenésű nagyanyjával egy nemesi hölgyekből állott társaságba tévedt. A hölgyek mind baroszekben ültek és az öreg polgárasszonynak egy kis számszót adtak, hogy arra üljön. Oh, az az ostoba kis számoly!... Talán nem volnék itt a Conciergerieban, ha a véso iparos öreg édesanyja egy karosszékot kap a falusi nemesi hölgyekből álló társaságban? En? En? — De valószínűleg Marion Philipon sem lenne itt a halál eme kellemetlen előpitvarában.

Mikor ezt elmondtam Rolandnénak, mosolygott. Mert udvariás és finom elméje minden ötletet honorál, a leggyöngébbeket is — az enyéimet is. Amde jól láttam, hogy egy pillanatig sem vette komolyan, amit mondtam. Istennem, az emberek — még a legokosabbak, legkiválóbbak sem sejtik, hogy milyen hatalmas úrik, verik őket, titokzatos, végeses, önmaguknak is romlást hozó véget felé.

Mert most már megmondhatom, hogy ez az asszony, kire eleinte nem álltam másként, mint gyonyos szána-

lommal nézni, ki mint a megbukott Gironde hallatlanul sokat beszélő védőangyala, mindég humoros alnk volt a szememben, ez a Marion Philipon a legkiválóbb, legértékesebb, legnemesebb emberek egyike volt, míg e földön itt járt köztünk. Finomsága, jósa, gyöngédsége méltóvá tette volna arra, hogy disse legyen annak a királyi udvarnak, melyet olyan hallatlan, engesztelhetetlen, hideg meggyőződéssel gyűlöl. Gyűlölete teljesen ezemélytelen volt. A Marie Antoniette ellen indított hajza hideg undorral töltötte el. De azért szívesen elősegítette a Girande-dal, a pamflettek és gunyversek kiadását. A király személye irant szánalmat és rokonszveget érzett és ő kérte meg a Vergiardot, hogy a pálinkaszagu esatornatisztítókat üdvözölje, mikor a Tuileriák ellen vonulva, Monsieur és Madame Vétó fejét követelték.

Nálunk az udvarnál nem volt újság, hogy Franciaország sorsa egy asszony kezében legyen. Hozzászókatott már beununket a napkirály, XIV. Lajos eléggé. De hogy egy asszony tisztán lelkeek erejével vezessen egy száz szinből összeverődött és ezertéle ambiciótt gyötört pártot, azon még itt a Conciergerieben is elcsodálkozik az ember. Pedig itt megszoktuk a legkülönböbb dolgokat is. Legfeljebb azon csodálkozunk, hogy még mindig élünk.

Szegény Marion Philipon már ezen is túl van. Ő ma hajnalban örökre elment.

Az asszony, ki jobban meg tudta velem értetni a Gironde küzdelmét, tragikumát, mintha köztük éltem volna, az asszony, ki kitudott engesztelni legáltalósabb, leggyűlöttebb ellenségemmel, már nincs többé az élők között. Ne értsen félre, drága barátnóm, Marion Philipon nem ingatott meg szilárd meggyőződésemben. Hiszem és vallom, ma éppen úgy, mint tegnap, hogy a Gironde észvesztett alakjai Franciaországot vérebe, gyalázatba és romlásba vitték. Hogy nem ezt akarták, hogy maguk is elvesztek a szennyes, véres áradatban, melyet hiába igyekeztek medrére visszaterelni, azt Rólandné beszéde után tökéletesen megérttem. Ma is úgy látom a szerencsétlen, tragikus alakokat, de ma már nem bírok rájuk haragudni. S nem fogok haragudni akkor sem, ha a vérapadon állva, még egyszer tele szívom tudómet friss, szabad levegővel és szemem megtelik fénynyel, napsugárral, ragyogással s gondolok arra, a mit itt hagyok, amit elraboltak tőlem. Nyugodtan meghalok annak, akinek éltem... azaz nem úgy, mert megbocsátottam azoknak, és sajnálni tudom azokat, — kikért majd a vérapára visznek.

Es ezt a csodát Marion Philipon eszelekedte. Nagyobb csoda volt ez, mint a Gironde vezetése. Semmit vissza nem vonva, meg nem másitra gondolataimból, érzéseimből, sirantom ma a legkiválóbb asszonyok egyikét, ki elhotta ide a halál pitvarába lelkeek erejét, gyöngédséget, nemes acélságát, finom, megindító báját. Hogy haragudna Marion Philipon a jelzőkért, ha hallaná. Vagy talán ő sok mindent megért most, mit ott künt az események viharos forgatagában nem értett meg. Nem tudom, nem is beszéllek róla.

De azt tudem, halálra ítéltetése után is állította, hogy az ügy, melynek elárulásával vádolják, melyért vérapára cipelik, a legnemesebb, legszebb, legigazabb s halandó embert sebb sors nem érhet, mintha vért ontja érte. Hi- valkodás és pör nélkül állt szemben sorsával, mellyel teljesen és tökéletesen tisztában volt a perctől fogva, hogy a Conciergeriebe behozták.

Ma hajnalban ittött az óra. Mikor visszatért a forradalmi törvényszéktől halványan, kimerülten szorított kezét mindnyájunkkal. Egész nap gyötörték kelető, hitvány, alávaló kérdésekkel. Rolandné már nem az életért, csak a becsületéért harcolt.

Mikor ott állt velünk szemben, valaki — lehet, hogy az ön barátja volt — könnyezni kezdett. Rolandné a síró férfi vállára tette a kezét.

— Nem, uram, azt nem szabad... Fájdalmat most már nem szabad okoznunk egymásnak... Eleget bántottuk egymást. Most már békülünk ki... Akarjuk... Igen? Oh igen... igen... En kibékültem nemesak vele, kinek szép feje mosolyogva int felém a tules parttól, hanem mindenki, ki szerelmesen meggyötört, vagy ellenségem jót tett velem. Olyan gyöngéd és tiszta a lelkem, mint a Marion Philiponé volt, ki a vérapadon kedves és gyöngéd mozdulattal előre böcsötött egy Lamarche nevű öreg embert, hogy a szegény öregnek ne keljen az ő kivégzését végig néznie.

Ez volt Marion Philipon az erős és gyöngéd, büszke és alázatos, csupa könyörtelenség és önfeláldozás, a magamegbecsülés és másokra gondolás... Es ahogy végig nézek a homályos, komoly termen, red gondolok. Az asszonynya, ki nélkül talán soha sem jutottunk volna el ide, a halál pitvarába, de ki nélkül nem ismertük volna meg a legkülönböbb, legértékesebb, legértékesebb isteni csodát: a tiszta, fényes, igazi emberi lelket.

Mióta a hajál szárkülni kezd, tudom, hogy semmi sines ingyen, tudom, hogy mindenért fizetni kell. Számot vetek magammal és azt mondom itt e homályos pitvarában a halálnak, az már nem volt drága, megérte a fizetést és azt fogom mondani amaz utolsó hajjalon, mikor lesszálok a kordérról, meggyöngyöztem a fejemet és telesszívom a tudómet friss, szabad levegővel és megtelik a szemem fényvel, melegséggel, világossággal, s gondolok azokra, kik itt előttem meghaltak és gondolok Marion Philiponra, ki valaha Franciaország sorsát tartotta finom, formás száj kis kezében.

AZ ÖTMILLIÓ ÉVES SZÖRNYETEG

Az ázsiai Gobi sivatag mélyebb rétegeiben őslények ásatag maradványainak hatalmas lerakatait találták meg Roy Chapman Andrews tanár, a new yorki Természetráji Múzeum igazgatója és segítői

A ismeretlen megismerése, a rejtelmek feltárása izgatja a modern ember képzeletét. Megkíséreljük kinyomozni a mult elsüllyedt útjait és be akarunk tekinteni a jövő ablakán. De a jövőnél is jobban érdekel, vonz bennünket a mult. Talán őregszik az emberiség, azért fordul vissza multjához, hogy annak szebb és tisztább emlékeit megvisszavetse.

Lord Carnarvon három ezer évvel ment vissza és megbolygatta Tutenkhamen fáradt évezredes nyugalmát. A tudós lord az életével fizetett meg ezért a "csendháborításért." De a halál nem riasztja vissza a tudósokat. A francia és az angol kutatók egyenesen a halállal, a más világgal, a szellemekkel, a halottakkal igyekeznek érintkezésbe jutni s különös történeteket beszélnek el nekünk arról, hogy mi van a dolgok mögött s mi történik a világban.

S most jön Roy Chapman Andrews, a new yorki Természetráji Múzeum igazgatója s e tudományos intézet harmadik ázsiai expedíciójának vezetője, aki a Gobi sivatagot kutatta át, az elpusztult Paradicsom állítólagos helyét és tizenkét millió esztendőn át nyúlt vissza, szinte az élet eredetéig.

Az élet derengő hajnalán, azokban a napokban tizenkét millió évvel ezelőtt, mondja a mi tudósunk, dinosaurusok leselkedtek a Paradicsom körül, "rettenetes hullók", ahogy Sir Richard Owen nevezte el őket.

Andrews professzor több ilyen mammutszarű őslény ásatag esontvázat tárta fel, fantasztikus lények esontvázatit, amelyeknek már a pusztá neve is erőt és vadságot éreztető, mint "titanothera", "baluchitherium", "caretosaurus" és így tovább.

Ugy hiszik, hogy a Gobi sivatag "esont bánya" minden kétséget kizáróan igazolni fogják azt az elméletet, amelynek értelmében az élet maga ezeken a ma már pusztákká vált paradicsomi vidékeken született meg. Az új ásatások eredményei emellett bizonyára nagy mértékben tisztázzák a fejlődés folyamatának eddig még tisztázatlan és homályos kérdéseit.

"Expedícióm első hónapja" — írja Andrews professzor mongoliai táborából, "minden várokozson felül jól ütött ki. Ahol csak töredéket reméltünk feltalálni, ott a nagy és kis dinosaurusok ásatag maradványainak óriási tömegeire bukkantunk. Néhány hónap bele fog még telni, mielőtt kimerítettük volna ezt a kitünő tudományos talajt, de már eddig is két teljesen tökéletes dinosaurus esontvázat hoztuk a napvilágra és több más esontváz részleteit is. Ezek az őslények az Inguanodon fajtához tartozó növényevő dinosaurusokhoz tartoztak, de vannak köztük kisebb fajtájúak, amelyek a húsevő dinosaurusok közül valók. Ezek a esontok legalább is öt millió évesek, de gyönyörűen megőrizték eredeti formájukat."

"Valószínű, hogy rokonságban állottak az európai típusokkal. — Ha ezt a körülményt összevetjük előző kutatásaink eredményeivel, úgy minden valószínűség szerint megállapíthatjuk, hogy Közép-Ázsia volt a dinosaurusok őshazája s hogy ezek a félelmetes lények onnan vándoroltak át Európába és Amerikába."

"Az expedíció maga" most két részre oszlott.

Az első csoport a dinosaurus-ágyakban dolgozik, míg a másik a később kialakult földrétegeket kutatja át. A második csoport, amely az első-től huszonnégy mérföldnyire délre táborozott, az eocen korból származó ásatag maradványokat tárja fel, az emlős állatvilág hajnalának korából való maradványokat. Ezek a rétegek rendkívül gazdagok ásatag maradványokban.

Andrews professzor boldog örömmel üdvözölte annak az óriás orrszarvúnak a koponyáját, amelyet az expedíció tagjai előtte hoztak ki a föld mélyéből. Az óriás orrszarvut, csak úgy, mint a "titanothera" nevű őslényt, esontjaiban és maradványaiban eddig csak amerikai talajon találták meg. Az Amerikai Természetráji Múzeum tudósainak kedvence elmélete, hogy valamikor, még "az aranykor" az elpusztult Paradicsom napjaiban Amerikát és Ázsiát földesik kötötte össze. Akkor történt, hogy a dinosaurus és az ő fivéréi és nővérei, a Dinosaurus agathamus, a Laelape aqualinguis és a Stegosaurus, kivonultak a Paradicsomból és átvándoroltak az új-világba.

"Az expedícióm az a meggyőződése, hogy Mongóliában vannak a világ legkiterjedtebb ásatag maradványait, teljes igazolást nyer" — mondta Andrews professzor. Az expedíció vezetője azonban ugyanezkor hozzátette, hogy századok és az expedíciók százai kellenek ahhoz, hogy ezeket az állati lerakódásokat teljesen át-kutassák.

"Eredetileg azt az elméletet állították fel" fejtegette a professzor — "hogy Európa és Amerika emlős állatai Közép-Ázsia központi élet-telepéből kerültek ki. Ez az elméletünk napról-napra több és több és értékesebb bizonyító anyagra támaszkodik. Minden kétséget kizáróan megállapítottuk azt is, hogy valamikor Ázsia és Amerika szárazföldi összeköttetésben állottak."

Az expedíció eddigi legértékesebb lelete egy óriás dinosaurusnak csaknem teljesen tökéletes esontváza. Ennek a már kipusztult őslénynek csak a farka husz láb hosszú volt. Dr. Walter

Granger, az expedíció régészeti csoportjának vezetője és munkatársai heteket töltöttek el a esontváz óvatos kiemelésével s végtelen türelemmel készítették elő az egyes pontok pontos becsomagolását.

Bár a hőmérő csak a zérón áll s az expedíció tagjai gyapjúruhákba és szőrmebundákba burkolódzva végzik munkájukat, a kutatások változatlan gyorsasággal és pontossággal haladnak előre.

A harmadik ázsiai expedícióm különösen nagy és kivételes szerencséje van, mert az egyik őslénynek csaknem teljes esontvázat sikerült feltárni. A hátgerinc szinte egészen összefüggő s a görbe és visszakunkorodó fark csigolyáiból egyetlen egy sem hiányzik. A fark-csigolyák a test közelében körülbelül négy inces átmérőjűek és onnan fokozatosan vékonyodnak, míg az utolsók ceruza vastagságúak.

Az év elején az expedíció hatalmas szenzációt keltett a baluchitherium koponyájának feltárásával. Ez az őslény az első földtani korszakokból való tizenegy-husz láb magas és huszonnégy-három-huszonöt láb hosszú.

A Baluchitherium két millió éves "nyugalom" után tért vissza az élet színpadára. Maradványait Karakorumnak, Dzsingisz kan óriás mongol birodalmának fővárosától 450 mérföldre délkeletre találták meg. De amíg a hatalmas mongol birodalom fővárosának a romjait is alig őrizte meg az idő, a baluchitherium koponyája teljes épségben maradt évmilliók folyamán. Ez növényevő állat volt s ez a körülmény arra utal, hogy ezeket a ma kopáran elterülő sivatagokat valamikor dúsa, buja növényzet borította.

Egyáltalán nem volt szarva és unokaöcséséhez, a fehér orrszarvúhoz viszonyítva, úgy tűnne fel, mint Góliát Dávid mellett. Állkapcsait almanagyságn fogak bélelték ki.

S most esatlakozott "az eddig még nem ismert őslények" sorához, amelyek ott állanak a new yorki Természetráji Múzeumban s amelyekre egy későbbi kor esőkevényes gyermekei esodálattal vegyes göggel tekintenek le.

A dinosaurus, a geológusok felfogása szerint, a Jura, a Trias és Kréta korban élte világát.

Azokban a korszakokban a földet nagyrészt víz borította és páfrányok, surlók és vízi növények alkották a növényzet gerincét. A legnagyobb fajtájú dinosaurusok növényevők voltak. Páfrányokon legeltek, amelyek akkor óriási méreteket értek el és magasságban megközelítették a mai pálmáikat.

Amint multak a századok, új fajta dinosaurusok jelentek meg a földön. Ezek húsevők voltak s nagyrészt a velük rokon növényevő állatok husán éltek. Ez kisebb volt és éppen ezért életképesebb és harképesebb és harkészsége folytán le tudta verni hatalmasabb rokonát is amelynek tetemén azután kannibáli lakomát esapott.

A húsevő dinosaurusok után jelentek meg csak az óriás emlősök, amelyek az idők folyamán kiirtották a dinosaurusokat.

Betyárok Quidam

a "Vasárnap" részére, írta Krudy Gyula.

PUNKÓSĐ havában vagyunk, a Kiskun-ság vadvízes, lápos, gyeren ákácós pusztaságán, Rózsa Sándor és szabadcsapat a derékigérő turjánosban hasal, amerről a szentmiklósi gulya kolompja hangzik a napfényes tájon.

A gulyát magát nem látni, habár még koránt sem oly magasak a rozsfüldék, hogy eltakarnák a barmokat. Amde az ilyen legelésző gulya ugy oda tud simulni a föld színéhez, ugy szétszórnak egymástól a barmok, hogy észre sem venni az állatokát, csak akkor, mikor a légyesipésre megrázódik a nyakukban a esengő. A gulyás is átudhatik isten igazában a kalap alatt. Barátságos világ van most az alföldön, mióta Rózsa Sándor bandájával a nemzeti kormány szolgálatába állott. Ők kergetnek azt a kaposbetyárt, aki a *névén* hozzá nyulni merészelne. Annál inkább tizedelik lopják, hajhúrázzák az ellenséges hadsereg gulyáit, állatait. A katonák után mindenütt ott hajják a negyfelváltó, mert a katonának emi kell, esata előtt és esata után. Ninesen nagyobb díszesége a szabadcsapatnak, mintha egy ilyen ellenségeshez tartozó marhadílmányt megdézsmálhat.

De most nem ártatlan tehénkre leskelődnek az egykori betyárok, hanem valamely nagyobb falatra. Hirül hozta Csonaki, a komáromi pincérből lett kém, hogy a Windisgratz seregének a területől egy urasági hímó jött át a mi hadseregünk be, amely hímónak az osztrák előőrök mindennél mint nyitottak. Pedig nem is ilt más a hímóban, mint egyetlen asszony. Az asszonyok a legveszedelmesebb látogatók a harcoló seregekben.

Nosza nyomban kiadták a parancsot Rózsa Sándornak, hogy lovas legényeivel a föld alól is kerítse elő a gyamus kocsit. A nyomok a Kiskun-ságba vezettek. Pontosan tudódott a hímó külseje: sárga, komótos kocsis, amilyent Kőlber a pesti kocsigyáros szokott csinálni. Az egyik ló vasderez, herélt, tizenhat markos; ugy emelgeti a lábát, mintha valamikor nyereg alatt járt volna, az életkora 10-12 esztendő. A másik kocsiló sárga kancsa, a háta kissé dombos, görbéd, nyereg alatt soha so volt, az átlakora 14 esztendő. A herétet hívják *Küzöldnek*, a fenevadat *Ántának*.

Eleg ennyit tudni a Rózsa Sándor legényeinek, hogy a hímót a leirt lovakkal az alföldön elteremték.

Hogy odabent a hímóban: Ki ilt? arról tán magának a fővezérnek se volt fogalma, mert bizonyára nem bizza a Rózsa Sándor legényeire a feladatot, hanem személyesen siet annak a hímónak az üldözésére vagy elfogására.

III. Mint a madár repül...

— Engem pedig ismer ezen a tájékon minden fűszál, minden ákácfa. Ismernek a roskadozó hidak, látnak a réti hejék, kísérgetnek a vadgalyanok, üdvözölnek a vándorlegények és vasorával kinálták a betyárok. Ez a táj, ahol legtöbbször jártam-keltem szegény koromban. Ahol anyyi verset irtam a hármas hid karfáján, a ledőlő fatörzskön. Én *Petőfi* Sándor vagyok!

A szabadcsapat legényei látott; szájjal álltak körül a felmagasztosult areu költőt, míg Rózsa Sándor elfordította a fejét, mert valami könny toladott bejébe. Emlékezett ő már *Petőfi*re, látta ő egyszer a kecskeméti földiken vándordíjak korában. De hát azt a vizeséppet a szemében senki nek sem volt szabad észrevenni.

Durván rákiáltott a turjános szélén fellelő legényre:

— Hé, még se jön az a hímó?

A kezével pedig intett, hogy a költő kocsit tovább mehet.

Petőfi még leszállt a szekérről.

— Holnap lesz Budavár ostroma! Jobban tennek kendtek is, ha oda jönnének!

— Ne tanácsolgasson az ur felett mogorván az öreg Palkó, aki észrevette vezére ellágyulását. Mi lesz a világból, ha már Rózsa Sándor is elpiyeredik?

A szekér tovább görgött az utatlan pusztán.

Talán jobb is volt úgy, hogy az elzért kenytő költő jelent meg előbb a betyárok lesén, annál vadabb kedvvel rohanták meg a sárga kőbetyárt, amikor bizonyos idő múlva feltűnt a szemhatáron. Ugy nyaraltak feljé, mint *Özindiskán* tatárjai.

Ordítoásuk felverte a pusztát esendjét. Egyik-másik még a pusztyán is kiáltta.

Csak nézett halálra váltan a sok vadarou férfira, mintha utolsó órája ütött volna.

— Ki vagy? Hol jártál? Hová mész?

Zűrzavarosan hangzottak a kiáltások, végül is Rózsa Sándor esendre infette a nekivitézedett legényeket.

— Majd ráérték a esatában megmutatni, hogy milyen hősek vagyunk! A nagysága egyelőre foglyunk! Mindenki menjen a dolgára.

— Nem ugy van az! Nem ez a becüllet! — kiáltotta a legvénebb Palkó betyár. Két nap óta szomjazunk, éhezünk az asszonyiság miatt!

Illedő, hogy főzőn nekünk birkapaprikást.

— Helyes, ordította az egész had és már nyergelt is egy legény a legközelebbi juhászhoz — valami két *merítődnyire*, hogy egy bikát "megegyen" tőle. A többiek pedig tízert raktak a nádas szélén. Koncert, vaskutyát szereltek a "szomszédban", — a két mérföldnyire levő karámból. Egy ügyes legény meg egy zsák krumplit is hozott valamelyik tanúból. Sürgött-forgott

dáma a kifogott hímóban üve maraszt, onnan nézte a szabadlegények készüldését. Már nem félt, csak a száját szorította össze, hogy abbol egy hang se jöhessen ki. Hiába intézett hozzá kérdéseket Rózsa Sándor. Az asszony csak tagradólag rázta a fejét.

— Majd a hadbíró előtt fog vallani a menyecske, — legyintett "Sándor", aztán nem kérdezett többet.

Még csak annyit vett észre éles szemével, hogy a szép asszony zsebkezdőjén *koronás monogram* volt hímve, amely korona nagyon hasonlított az ausztriai főhercegek koronájához. — Erre még jobban ügyelni kezdett a foglyára.

— A bográson van a hus, tessék leszállni a ténasszonyinak a hímóból! — kiáltott a mogorva, vén Palkó betyár.

Az asszony megértette a betyárok kívánságát. Szarvaszökevényes ugrott le a kocsiból és mosolygó arcával közeledett a tűzhelyhez. Egy kaposostól feltűzte az uszályos szoknyáját, elgördítte a karján a ruhát és olyan mozdulattal kapta a kezébe a hosszunyvélű forrókanalat, mintha egész életében azt forgatta volna. Csak a Rózsa Sándor szemét nem tudta megésszani a tűz körül forgoló menyecske. A betyárvezer jól látta, hogy az a mosolygás hámis, a jókedvű táncoslepték csak olyan, mint a komédiásütké. A sürgöléses, forgolódás nem való egyébre, mint a férfiembernek megcsalására.

Persze a vadlegények örömlükben a ruhája szegélyét is esokolták a kedves fezbasszonyinak. Esteledett, amikor a paprikás előszült a szabadcsapat, hus-farkas szoblatok a hímó körül.

sárga vezették. Fontosan tudott a mmo kuseje: sárga, komótos kocsi, amilyent. Kőbér a pesti kocsiáros szokott csinálni. Az egyik jó vaseres, herélt, tizenhat markos; úgy emelgeti a lábát, mintha valamikor nyereg alatt járt volna, az életkora 10-12 esztendő. A másik kocsi sárga kanca, a háta kissé dombos, görbéd, nyereg alatt soha se volt, az életkora 14 esztendő. A heréltet hívják Kézlelőnek.

Elég emyit tudni a Rózsa Sándor legényeknek, hogy a hintót a leirt lovakkal az alföldön előteremtették.

Hogy odabent a hintóban: Ki ül? arról tán magának a fővezérnek se volt fogalma, mert bizonyára nem bizza a Rózsa Sándor legényeire a feladatot, hanem személyesen siet annak a hintónak az ültözésére vagy elfogására.

Második napja álltak lesben a betyárok azon a vidéken, ahol nyoma sincs az országnak, csak a tehénymon, meg az igáslovak nyomán lehet eltalálni egyik majorból a másikba. Lápok felett csörög a kassa, vadnyak, tavaszról itt maradt kiöntések között sirdogál a bibic, róka fekszik a nádasban fatuskó mozdulatlanúsággal, hogy elkapja azt a süldönyulat, amely éppen feljé baktat, hullámvonalas repüléssel esap el a heverező betyárok felett a törpe sólyom. Nagy messziségben valami akácok lombosodik, van olyan öreg legény a csapatban, aki azt is tudja, hogy az akácok mögött roskadozik a nevezetes, Peták esárda, ahol Rózsa Sándor még betyárvezér korában bekerített azokat a futóbetyárokat, akik az ő nevében sereolták a föld népet. Az ilyesmiért Rózsa Sándor rettentetes bosszút szokott állani. Ott van elföldelve mind a három kapcabetyár az akácok alatt. A vezér maga tán már a nevére sem emlékszik, de arra való az öreg Palkó Gergely, a banda legnégyebb tagja, hogy mindent az emlékeztébe vészen és este a tűz mellett a fiatal betyároknak okulásá edjából elmesélje.

A néptelen tájon golya repült, keresztül, valahol felriasztották horgászásból. Amerről a golya felrepült, csakhamar kocsizörgés is hallatszlik.

— Ez a hintó! dörmögte Palkó. — Valami rossz parasztszekér jön az utunkba!

A szekér már közeledett is az uttalan uton. Rózsa Sándor a kalapja alól szemügyre vette a szekérét, aztán mikor a közelébe ért, felemelte a kezét és csendesben intett. A parasztkocsi ijedten megállott, de nem rémült meg a kocsi hátulso ítésén üldögélő fiatalember. Barna, komoly tekintetű vitézságszja, hullámshajjú fiatalember volt, amint képegyegét hátraeresztette, kalapját a szalmába dobta, villámozva nézett végig az utonállókon.

— Tán nem ismeretek engem? — kérdezte felcsattaró hangon. — Ugy kérdezte ezt, mintha ő lett volna a darab földnek a királya.

Rózsa Sándor a bosszu fokozó nyelére támaszkodott: az állat, a féltényrebe hajította a porfáját, usy nézte a kalap alól az ismerős ifjút. Vajjon hol látta máj valaha az életben? Régen, evek előtt, de akkor még fiatalabb volt, rongyos gúnya fedte a testét, nem pedig kávébarna honvédtiszti atilla. — Nézte, nézte az ifjút és maga sem tudta miért, valami különös ahazatoság költözött a szívébe, mintha a felebbalója előtt állana.

A fiatalember felállott a szekérben. A termelő snár volt, de nem igen magas. A hangja se volt nagyon kellemetes, inkább a pusztai vadmadár hangjához hasonlított, amint kitárt karral beszélt.

— Helyes, ordította az egész had és már nyergelt is egy legény a legközelebbi juhászhoz — valami két mérföldnyire, — megvegyen" tőle. A többiek pedig tüzet raktak a nádas széléen. Konnádas vaskutyát szereztek a "szomszédokban" — a két mérföldnyire levő karámból. Egy ügyes legény még egy zsák krumplit is hozott valamelyik tanyából. Sűrűt-forgott minden guerilla. A pisztolyokat, a derék-öveket, a karikásokat, a tollas kalapokat lerakták a nagy zörgő sarkantyukat a földbe nyomták, amikor krumplit hámoztak, vagy birkanust aprítottak. Ki volt chezve a legénység. Rózsa Sándor belátta, hogy ezeket innen senki sem mozdítja meg, a míg tele nem rakták a bendőjüket. A szép foglyot pedig még este előtt Szolnokra kell szállítani, mert az a parancsolat.

— Az előkelő külsejű

va, vén Palkó betyár. Az asszony megértette a betyárok kívánságát. Szarvaszökkenéssel ugrott le a kocsiból és mosolygó arcával közeledett a tűzhelyhez. Egy káposzta tővel felhízta az uszályos szoknyáját, felgyűrte a karján a ruhát és olyan mozdulattal kapta a kezébe a hosszonyelű fűzőkanalat, mintha egész életében azt forgatta volna. Csak a Rózsa Sándor szemét nem tudta megcsalni a tűz körül forgolódo menyecske. A betyárvezér jól látta, hogy az a mosolygás hamis, a jókedvű fáncozócsap csak olyan, mint a komédiánoké. A sürgölődés, forrólódás, nem való egyébre, mint a férfiembernek megcsalására.

Persze a vadlégények örömeikben a ruhája szegélyét is csókolták a kedves főzösszonyuknak. Esteledett, amikor a paprikás elkészült és a szabadesapat éhes farkas csordaként rohanta meg az ételt.

— Ma már nem érünk Szolnokra! — gondolta magában Rózsa Sándor. — Nyitva kell tartani a szemem ismét egész éjszaka. Amikor már jóllaktak a betyárok, pokoli szomszúság fogta el őket, hiszen nem sajnálta a szép asszony a paprikát a birkától, sőt talán még egyebet is tett abba az ételbe a nagy igyekvésben.

Elég fáz hozzá, hogy a legőregebb betyár alattosan Rózsa Sándor elé járult: — Vezér, engedj meg egy ital bort! Rózsa Sándornak olyan sötét lett az arca, mint az éjszaka:

— Hát nem tették kemény esküvést, hogy hadi feladatot idején egy kortyot sem iszotok? (Ő maga egy falatot sem evett a paprikásból.) A vén Palkó szégyenkezve elődalgott, de hátulról annál inkább hallatszott egy fiatal legény hangja:

— Igen ám, de a hasunkat esikarja a szomszúság! — Csend legyen! — kiáltott Rózsa Sándor. Óra múlva vette észre Rózsa Sándor, hogy a legények egymásután oldalognak el a Peták-esárda felé a sűrű sötéttségben.

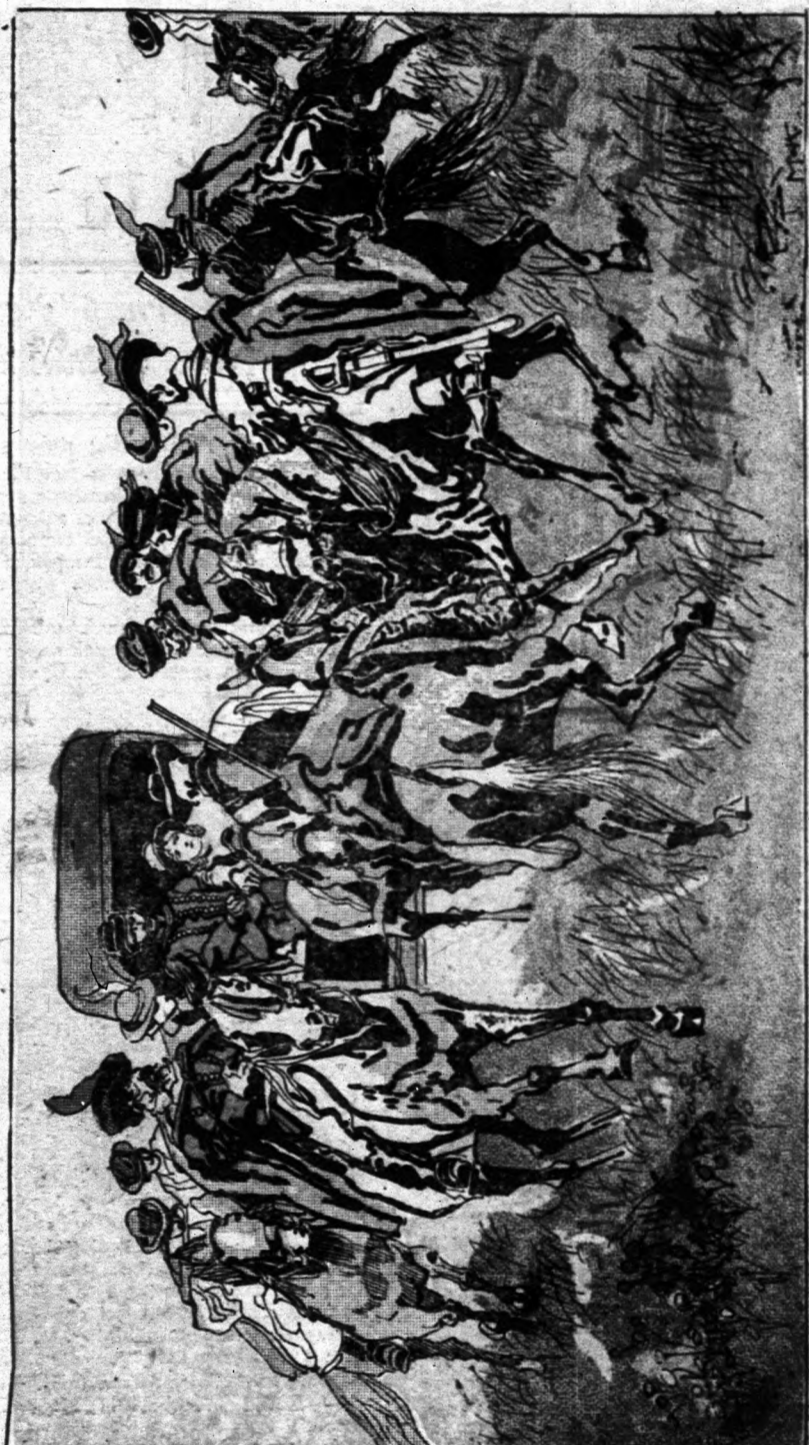
A szép asszony akkor már a hintóban ült. Nyakig be volt takarozva. Ugy ott, mint aki legnyugodtabban alszik a pusztá kellof közepén. Rózsa Sándor tudta, hogy ez is hamiság. De próbára akarta tenni.

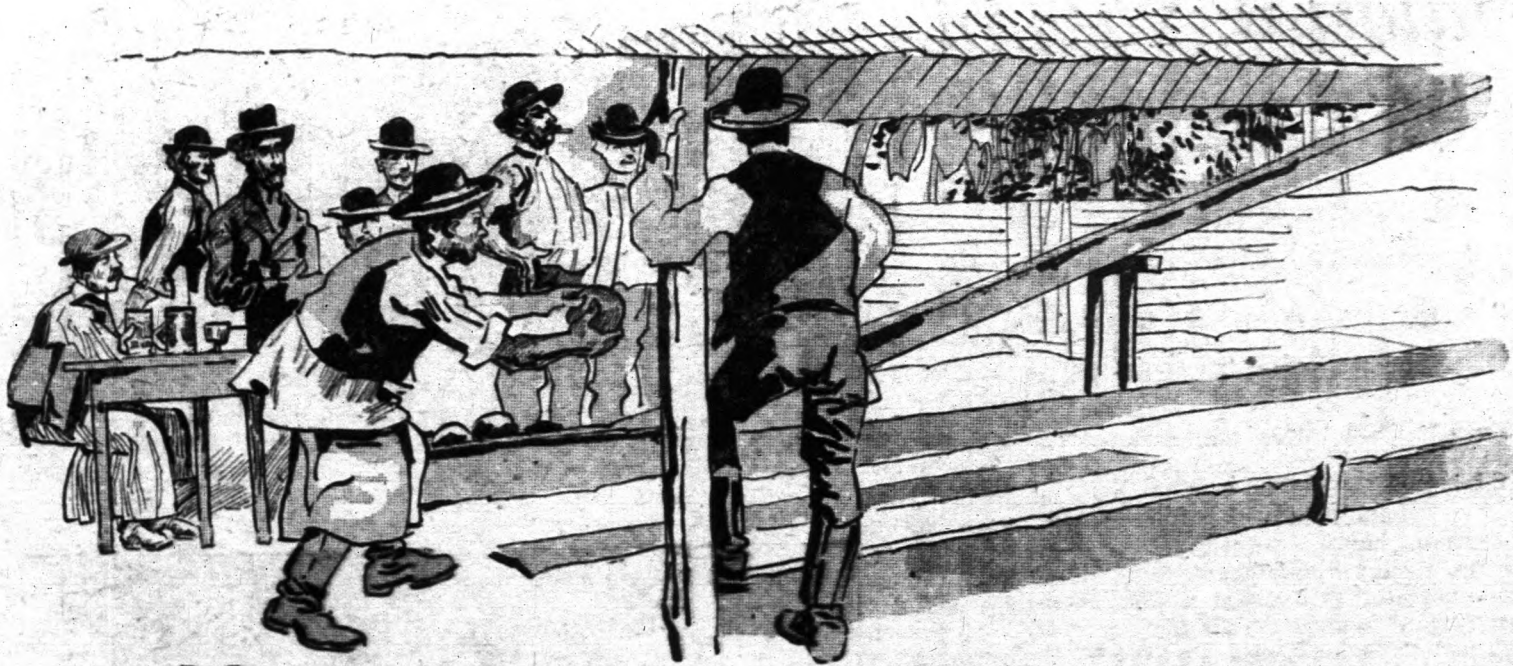
Ugy tett, mintha a legényei után nézne a Peták-esárda felé. Mikor darabnyira eltávolodott, látja ám a sötétben is látó szemé, hogy az asszonyság úgy surran oda a kipányvázott lovához, mint az éji pillé. Bizonyosan kinézte előre, hogy melyik párról veszi le a béklyót alkalomadtán. Eppen egy derék félvér kancára esett a választása, amelyet a betyárok jóidőkben még egy főri uradalomból kötöttek el.

— Ugy látszik érti a lovat a fehérszemély! — dörmögte Rózsa Sándor, amikor futólépésben igyekezett vissza a jáborhoz. — Hé, a Máriadat! Betyároktól akarsz lovat lopni? — kiáltotta.

A menyecske ezalatt férfimódra a nyeregre repült. Megsimogatta a félvér paripa fejét, az vinni kezdte, mint a szelvény, úgy repült, mint a madár. Jóidőbe került, amíg Rózsa Sándor a maga nehezkes, nagy lovan utólerzte a szőkevenyt valahol a szabadszállási határban.

A már holdassá lett éjszakában visszakisérte az asszonyt a táborba. — Az a béklyó, amelyet erről a csikótól levett az asszonyság, reggelig a maga lábára került. A különös fogolyból nevetett és vállat vont: — Megbánja ezt még valaki! — mondta idegenszerű akcentussal, de érthető magyar nyelven.

ÖT DOLLÁR KILENCRE

MAR nagyon igen fejteőn kezdtek állni a dolgok; hosszú időkönkben érintetlenül állott az ikálábi asztalokon, a Szicski-hegy piros-aranyos idei bora, pipacsos, lilás képpel állt szemben koma komával, sógor az atyafisággal. Kálomista-pápista hare készült, eldönteni, melyik gyülekezet tartja jogosan a mai bucsut: Csendi barna karu, kalapácsokli kálomista emberei-e, vagy a nemkevéshé esökönyös, nem petyhüdtébb inu pápistái?

Magyarok voltak, partotütni szeretők; vigadtak együtt s készültek egymást jól összeverni, hogy antul jobban összekomásodjanak azután.

— Csak jár a szátok átohotába! Hol a naptár, az is megmondja: "november tizenkettő, Márton p." Mi lehetne ez a pé egyéb, ha nem pápa, vagy püspök?! Aztán meg, nizzitek-e, ceesak világos: prot. Jónás", ehun é piros nagybötüvel! Nem aszongyuk mindig, mink is, tik is, Márton napi bucsu?! Hallotta valaki Csendibe már: megtartjuk a Jónásnapi bucsut!

Igy szavalt pápista részről Gyuri Paréjj János s a pápista had ránevetett.

— Az ám, Jónás! Akit a teccchal kiokádott! Teccchalas bucsu Csendibe!

Megtorpantak a kálomisták. Összeröföntek.

— Hujnye a zárgyelusát! Itt van a kalendáriomban csakugyan: prot. Jónás! Prot. mink vagyunk azok, protestánsok. Meg bizony mink is csak egyre Márton-napi bucsut emlegetünk!

Fene tudta, hogy Jónás a mi napunk!

— Rosszsebes istennyila, nem Jónás! Nyet ne beszélj itt! — pattant fel Sürü Boti Gábor, — zsidó volt az a Jónás, mink meg igaz magyar hitűek, kálomisták vagyunk!

— De ha ott az a prot.!

Boti Gábor uram felugrott. Belevágott az asztalba.

— Prot a fene! Én kálomista vagyok! Hegyezd a füled, mer' amazoknak is megfelelek!... Hej, pápista, csendibeliék! Itt ma nincs se Márton, se Jónás, se prot, se kath! Itt ma Csendi kösség bucsuja vagyon! Azon vigadni pedig minden kösségbelinek jussa vagyon, akár szenttel, akár szent nélkül, akár a Mártony pápával, akár a Jónás teccchalas

A "Vasárnap" számára írta: Kilián Zoltán

zsidóval... Aki pedig még szól, annak menten beszakajtom a fejét!

Nem tűrhették ezt az inzultust a pápista táborbeliek. Emelkedtek a székek, suhantak a bicskák. Am azon pereben, az első összecsapás előtt felugrott az egyik asztalra a Pimpók, a görösös vállu kis suszter. Szurkos kezében egy vadonatúj öt-dolláros bankó lobogott.

— Álljunk meg, emberek csendibeliék! Fogadjátok ajánlok: letessék maguk elejbe ezt az öt dolláros. Dobjon egyet kugliba Gyuri Paréjj János

kodás, fölgerjedés közt lehetetlen jól dobni; vissza meg egyik se mer lépni az ajánlat elől ilyenkor! Biztos pénz tehát az az öt huszonötzres! Kockázat nélkül...

De most!
A két dobó ott állt Pimpók előtt és minden szem rája szegeződött. Várták az öt-öt dollárt.

Pimpókban faldadott a suszteri vélek.
— És még én, viziló ugrattam őket, telik-e nekik!

Verejtékezett, még a görösös vállu is megállt.
— Nem volt igazi dobás-e... egyik... se... diadoga. — két állító gyerek volt ott, az egyik kálomista, a másik pápista... azok rántották el a labát... a székübbiket... Felhörkészték a népek...

Mire megjött a két esendőr, Pimpók kint nyúlt el a kosma előtt. Szétfoszott inge alól kilátzott az odarabott öt dolláros; felesége kezét tördelve visitozott mellette.

— Jaj, édes uram! Édes meghótt egyet-leten uram! Ki keres rá?! Kire mosak én?! Kire mosak én?!
Bent együtt nyakalták ismét, nagy puszipajzosságban a Szicski-hegy levét a kath. és prot. magyarság. Nagy dalnásuk majd széthányta a falat.

Ideként, egy-két öreg asszonyt, gyereket félreintve, lehajolt a esendőrtiszthelyettes.
Megvissagálta a susztert. Felült.
— Ne ríjjon, májsterne ifjasszony! Csak teccchalott az ura, éi az még... szuszter...
Két óra múltán hitte el ezt a májsterne. Ölegetés, élesztgetés hört ugyanis meggyült a májster két ajka. Susogott.

— El, el, csak teccchal az uram! — sikitott az asszony. Asszonya: "rosszseb!" Kétszer is mondta!

Csakugyan feléledt a suszter s ahogy az öt dollárt meglátta a mellén, úgy megfrissült, hogy menten hazaszaladt.
Ki se merte az orrát dugni két hétig.
Csendi meg azóta összevert körös-körül minden falut. Mégis felhangzik egyre csak itt is, amott is:

— Hogy is esett az a csendi teccchalas bucsu? Mások még rövidebben szólnak, ha csendi embert látnak. Csak ennyit a kerítés, ajtó mögül.

— Tecc-hall! Tecc-hall!

uram, aztán meg Sürü Boti Gábor uram. Aki eltrafálja a kilencet, azé az igazság, meg az amerikai pénz! Ha pedig egyik se talál, én kapjak öt huszonötzrest a kevesebbet dobótól...

Megálltak a nagy indulatok. Öt dollár kilencere! Nem gyerekdolog ez!

Gyuri Paréjj megrázta a fejét.

— Hallja-e, májster?! Majnem két mázsa luza-e!

— Tudom, honne tünám! — hetykélkedett a májster. Nálam meg egy pár fenefajtos kis-asszonyeipó...

Sürü Boti Gábor csak állott az öt dollár előtt. Köpött eléje nagyokat.

A suszter vigyorgón intett feléje.

— Nem telik talán, Boti uram? Boti újra köpött.

— A rosszabb... Csak ennyit mondott. Mert aztán felgyűrte dagadó karján az inget.

— Huu a golyó! Ugy ment az a golyó, mint az istennyila. Bele a közepibe. Levágta mind a kilencet. Aztán végignézett Boti Gábor a hadán. Kevélyen, diadallal...

Most a pápista vezér köpött. Föld helyett gondosan a markába. Aztán kivett egy golyót a többi közül. A legeslegkisebbet. Nekiszalajtotta, egyenest "a királynak".

Egybedütötte ez is mind a kilencet. És most jött, ezzel a két remekléssel a haj csak, az igazi! Erre nem számított a szegény suszter.

Eddig csak egy ember volt a faluban, aki elsőre biztos kilencet ütött, a felső Horváth gyerek, az Imrus. Ezért mert a májster belemenni. Huza-

Halo

a

Hagyó
gyász
szik
Napja

"N" INCS...
adit
tem
halá
s misztikus, ha
költője, a nagy
gondolkozott
Nemesak a k
elmélkedett
a sirások egé
lálról, minden
ról; hanem m
gondolatokba
juk. S bár az
pusztító gyöt

san a látoga
könyves emle

A budapesti
kor nemesak a
sirokhoz, hane
sága processzi
rokban áraszt
melyben a né
itt elföldelt ha
bolyongani k
általános szok

dapesten, de
sen Mindszen
szokták meglá
a híres ember
jait. Az emléke
borultan tudja
ilyenkor, hogy
magasztalt
emléke marad

ledett, virágo

Bizony a
kegyelet nem
szokott szer
és általános e
ni. Budapest
vészek, hanem
nagy államfér
gyarság nagy
mindig a lelke
vános kegyele
maradozása m
lának szomorú
elmulás szála

elmulás szála

AVT372 ONCIN ILU7

Halottak Napján a Temetőben

Hagyományaihoz hiven
gyászpompával emlék-
szik meg a Halottak
Napjáról Budapest népe.

NINCS SEMMI, amit szívesebben adnék, mint az életem, az életem, az életem..." sóhajtja halálos keserűségében Hamlet s misztikus, halottas tragédiájának isteni költője, a nagy Shakespeare. Sokszor elgondolkoztatott bennünket a temetőben. Nemesak a keserű szavu dán királyfi elmélkedett — kezében a koponyával — a sírásók egészséges figurái között a halálról, mindenek szörnyű hiábavalóságáról; hanem mindnyájan elmélyedünk e gondolatokban, amikor a sírhelyeket járjuk. S bár az élet sok meddő küzdelme, pusztító gyötrelme s mély szomorúsága

sokszor szájunkra adja a hamleti felkiáltás halál-hívé igéit az egészséges életvágy s az elpusztíthatatlan életösztön a legtöbb emberben irtózást táplál a temető iránt. A halottak országa, a temető, az élet határán tulli birodalom bizony ezért a sivár magányosság sötét világa marad, ahova csak az év egy napján záródnak csoportosan a látogatók, leverten, szomorúan, könnyes emlékezéssel: halottak napján.

A budapesti kerepesi-temetőben ilyenkor nemesak a hozzátartozók járulnak a sírokhoz, hanem a nagyváros egész lakossága processziószerű csoportokban és sorokban árasztja el a régi köztemetőt, amelyben a nemzet nagyjai pihennek. Az itt elföldelt halhatatlanok emlékköi közt boldogani különben általános szokás Budapesten, de különösen Mindszent körül szokták meglátogatni a híres emberek sírjait. Az emlékezők elborultan tudják meg ilyenkor, hogy melyik magasztalt nagyság emléke maradt elfeledett, virágtalan...

Bizony a nemzeti kegyelet nem nagyon szokott szertartásos és általános emlékezésben megnyilvánulni. Budapesten nemesak a költők, művészek, hanem az ország történelmének nagy államférfiai sírjánál sem. A magyarság nagyjainak kultusza valójában mindig a lelkekben élt, azonban a nyilvános kegyelet megnyilatkozásának elmaradozása mégis csak a feledés fátyolának szomorú, a fizikai halálnál igazibb elmúlás szálaít szövi. Ennek a nemzeti

kegyelettelenségnek nálunk az az egyik főoka, hogy a nemzet történetének a rajongás koszorujával glóriázott nagyjait korábban az uralkodó ház iránti túlzott loyaliáts, manap a politikai demagogia jobbára nem engedte hivatalosan s méltóan ünnepelni.

Magasan, a temető nagy köfala fölött is láthatóan emelkedik a *Kossuth mauzóleum*, amelynek oszlopos tetőjén szárnyas-oroszlános istennő alak jelképe hirdeti a magyar szabadság lánglelkű apjának örök emlékét. Hatalmas lépesőzet vezet fel a gyönyörű, szarkofágos mauzóleumba, ahova nemrég helyezték el az utolsó Kossuth-testvér hamvait. Csak kisebb csoportok szoktak ide elzáródnakolni halottak napján, meg az ifjak egyesületei emlékeznek *Arany János* sírja fölött. *Batthány Lajos*, vértanu első felelős magyar miniszter egykor lelkes kegyelettel körülvevett mauzóleumához, most nem jár ki az egyetemi ifjuság, sem az abszolutizmus korában lelőtt *Forinyák Géza* sírjához, 1848. márciusának szellemét a napi politika elűzte az egyetemről. A mai ifjuság nem lelkesedik a magyar nemzet nagy szabadság mozgalmáért...

Deák Ferenc kupolás tetejű mauzóleuma közelében vannak a színész sírok. A színészet rajongói sokszor boldogyanak itt a régi magyar-színészet híres alakjainak sírjai között, ahol a sírköveken sok érdekes fölirat olvasható, de mindeközül talán a legmeghatóbb

Szathmáry József színművész verses sírfelirata. A színészeletre valóban jellemző pár sor így hangzik:

"Amíg lejárt itt napjai sora,
Egész élete deszkákon folya
S most is, hogy sírba zártá a halál
Egész világa egy pár deszka-szál."

A temető főbejáratától kripták sora közt sugárut vezet *Jókai Mór* sírjához, amelynek még mindig nincs emlékhelye, rozsdás vaskerítés veszi körül a nagy mesélő poraira borított hantokat. Mellette *Petőfi Sándor* szüleinek sírkövén akad a szemünk, míg a szabadság és szerelem zengőszavu poétájának csontjait — ki tudja? — merre porlasztja az enyészet.

Halottak napján a temető megtelik virággal, a közönség kifosztja a virágárosok készleteit s mindenki koszorút visz elhunyt szerettei sírjára. Csak a híres emberek emlékköire, bus keresztjeire alig

jut virág, mert akinek nincsenek élő hozzátartozói a fővárosban, annak sírját — sajnos — nem virágozza fel a közkegyelet. Köztudomásu, hogy Párisban a híres költők, de kivált a szerelem dalosainak sírja mindig teli virággal, a párisi nők sohasem hagyják virágtalanul a francia poétasírokat. Budapesten már egészen más a helyzet. *Vajda János* sírján egyszer láttam egy kis fenyőágot, *Reviczky Gyulán* a szerelem szépszavu szomorú dalolójának sírját sohasem virágozza fel leánykez. A budapesti gazdag lányoknak nem jut eszébe, hogy kocsiráüljenek és néhány szál virágot vigyenek, vagy küldjenek *Reviczky árva* sírkövére, amelyen ott olvashatjuk költészetének

legjellemzőbb sorait:

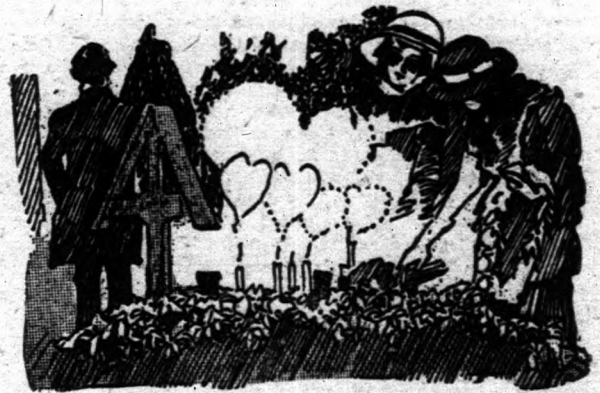
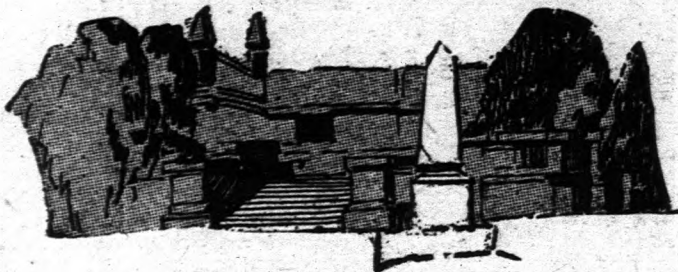
"A világ csak hangulat."

Az írók szerteszórt sírjai között járva, kelve, megdöbbenünk a mai kor emberének érzéketlenségén, amely nem ismeri a kegyeletet, az emlékezésnek való áldozást. S ha igaz, amit a nagy belga poéta *Maeterlinch* mond a halottakról, hogy addig élnek, amíg emlékeznünk rájuk, akkor a magyar irodalom halottjai közül már kevesen élnek a temetőben.

Egyetlen sír áll itt mindig virágba borulva: Ady Endre sírja. Jókai közelében fekszik s korán földbe került porai fölött zöldgyepes sírhalom, tövébe tűzve a protestánsok faragott fejfája, amelyen az egyszerű fölirat:

"Itt nyugszik *Ady Endre*, élt 41 évet."

Ez a sír mindig virágos, mert az ifjuság, a mai küzdő, vérzőlelkű fiatalság harsonás költője, az új élet felé igenlő, felszabadulást kereső ember lázadó énekese volt. Ezekben az emberekben, akiknek ő dalolt, még él, véresen vonaglik az érzés és aki érez, annak a szíve részvétellel, kegyelettel tele. *Ady Endre* sírja egész zsufolt virággal, a koszorúk mellé, a sírt befödőzni sok csokor és rengeteg egyes szál virág hull, fehér krizantémek. A temetőben is ő az első, legtöbb virággal "a halottak élénk." (t. e.)

A BABA HÜTLEN LESZ

A "Vasárnap" számára,
írta: Paizs Ödön

NEM EN szaladtam utána, ő jött hozzám és mégis megcsalt. Igaz, nem magától került közembe: hozták. Egy fiu hozta az üzletből, nagy, komoly csomagban, a födére még a nevemet is rápingálták kusza, ide-oda dülő, részeg betűkkel. Az első pillanatban azt sem tudtam, mi lehet! Idegesen téptem le a fedelét, a papírt leszaggattam róla. És ott feküdt forgács-ágyban, puha, zizegő faszeletek között, ott aludt és úgy hittem — különben úgy is illett — hogy rólam álmodott. Kihámoztam vigyázva a kényelmes fészkéből és odaállítottam magam elé, az asztalra... Szép volt, gyönyörű és kíváncsi, a porcellánipar remeke, messze hangzó dícsérete.

Most már a szemét is kinyitotta és a két gödörben szunyadó tűz rám villant. Olyan büszkén, olyan dadalmasan nézett rám, hogy — szegyenem — de lakaptam róla a tekintetemet. Aztán csak sok idő múlva mertem odapillantani. A lábát láttam meg először. Csak az egyiket. Formás, piciny kis cipője orra kikíváncsiskodott a ruhája alól, míg a másik valahol a kemény üvegpadok között bujkált. A szoknyáján vékony, kék szalagok szaladtak minden irányban és ezek közé hengeredett a porcellániszövet. Itt-ott közben egy-egy nefelejts kék virága is kísértett, mintha a hölgy gyöngé, pironkó testével a mezőn járt volna, ahol minden fűszál hatalmas, óriási fa és a nefelejts fa-herkulések nehéz virágaikat rájettették volna.

A derekán felül... már isten kísértés volt a nézés... A karja meztelen, hófehér és mégis a közelsége forralta a véretem, a pruszlikja ujjá puffadt, csak a felső karját fonta körül a könyöke szintén fehéren égett, tisztán és világosan hajlott be... Kis mellényke szorította össze a keblét, de volt olyan kegyetlen, hogy sok fehérséget hagyott szabadon, sokat, nagyon sokat, hogy teljesen elvegye az eszemet...

Percekig küzködtem, verekedtem magammal, míg az arcára merem nézni. A szája, az orra, két oreja mosolygott, a szeme kosarára nevetett, amit a jobb kezében tartott s bár virágok nem voltak benne: édes, bódító parfüm-illatot árasztott. A haja — régi módosan — toronyba szökött, elmúlt képeken gyönyörködhetünk ilyeneken...

Nézem sokáig, nagyon sokáig, magam sem tudom meddig. A szemem falta a szépségét és — mindig mohó volt — egy pillanatra se tudott betelni vele. A mosolya terjedni kezdett, az ajka széle majd ketté pattant, ni, most már a fogai is látszanak, az ajkán kinyílnak a jókedv tüzrózsái, nevet, nevet, kacag, mintha élne. Az egyik foga oldalt elharapott: hol is láttam?... A szalagok most leesnek, a ruha összeesapódik, ráncos még, de ezek is elsimulnak... A legújabb divat: szűk szoknya... A színe is más: erősebb kék, sötétebb... Hiszen ezzel a leánnyal már találkoztam valahol... Persze, ő az, csak ő küldhette maga helyett a másikat, a porcellánbabát, ő, akithez a gondolataim és álmaim futnak... Hiába nincs mellette kíséreléssel, hiába a titokzatos ajándék, csak ő küldhette, igen csak ő...

Most aztán igazán jóba lettem a vendégemmel: a porcellánbabával. Sőt a bizalmammal is megajándékoztam. Bevitettem a legényszobába, letettem, odaállítottam a szekrényre, hogy mindig előttem legyen és ha álomból felriadok, elbeszélgessek vele...

A kis szemtelen már az első napon megmutatta, hogy nő, hogy uralkod-

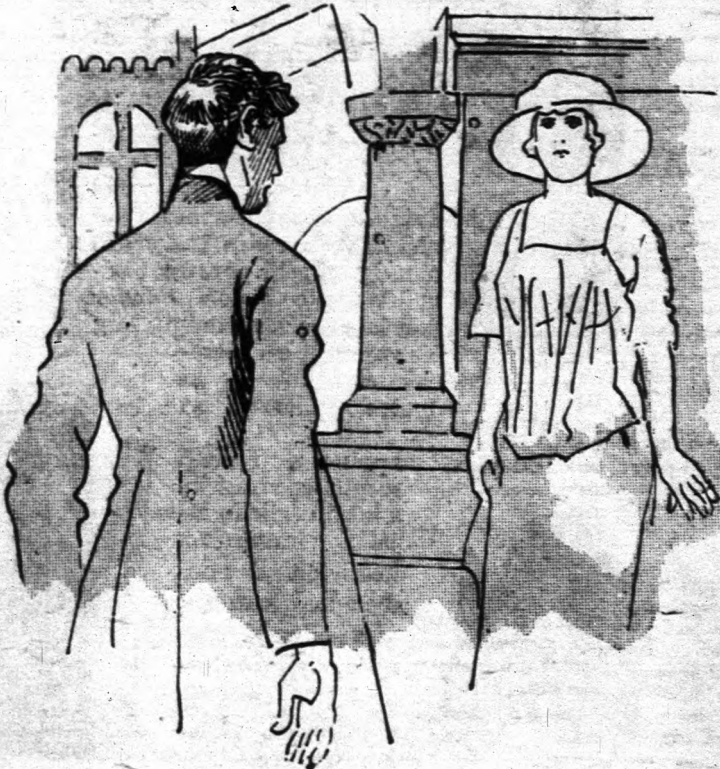
ni akar fölöttem. A kényelmemet kellett feláldozni neki... Levettettem a kabátomat, de olyan szemrehányó tekintetet vetett rám, hogy elpirultam... Ó, mennyire hanyatlottak, züllöttek már az erkölcsök: egy urinó előtt levétközni!... Bünbánóan lecsavartam a villanyt, kiszöktem a másik szobába. Csak akkor merem újra felszabadítani az izzó szikrákat, amikor már elbujtam a párnák között és a fehér dunnák közül csak a fejem kandikált elő... A porcellánbaba kedvesen mosolygott: meg volt elégedve velem... És azóta így történt minden este...

De aztán nem is panaszkodhattam: hálás volt a figyelemért. Még verekedtem az álom tündérével, hogy a birodalmába átsétáljak, amikor hirtelen megragadta a kezemét és magával hureolt. És esodálatszerűen a ruha már feszült rajtam, semmi gondom sem volt rá...

A sötét, érdektelen utcákon hamar átszaladtunk, a Duna is aludt, észre se vette, hogy a hátán átsurrantunk, ott álltunk meg a Halászbástyánál. Lassan mentünk fel az egymásba kapaszkodó lépcsőfokokon. Időközben megálltunk, hogy büszkén tekintsünk szét. Olyan volt, mint a királynő, aki a vár utain sétál. Mindenütt oroszlanok, marcona vitézek bukkantak elő a sötétben, haragudott, villogott a szemük, ha csak közelbe is értem urnőjükhöz, parancsolójuknak. Széles krinolinja csak növelte a tekintélyét, a fekete, komor falakra élesen rajzolódott rá büszke arca, toronyos frizurája a feje fölött, mint természetes korona uralkodott. Csak a mosolya volt régi, a vidám, bohókás mosolya és megremegett a teste, ha ujjá véletlenül hozzám ért.

A Dunára néztem, a holt várost kutatta, vizsgálta a szemem, de mintha minden érzékem, a tekintetem szolgálatába szegődött volna, éreztem, láttam a hölgyem minden mozdulatát.

Az egész várost fekete, gyászos kendőbe rejtették, a házak visszabujtak a földre, csak a koromsötétség áradt mindenfelől. A nagy folyamat is agyonbunkózták, hidegen nyult el a végtelenségbe. A sarkon egy-két gázlámpa pislogott. Tetszetek önmaguknak, hivalkodtak, hogy e halott kísértetiségben csak ők élnek.

vidáman vihaneolva ráugrottak a habokra. Az ezer pirinyó sugáresőpek megpróbálták táncra kapni, fúrge dallamra tipegő lépésekkel a másik part felé igyekeztek. A sötétség azonban eljűk állt, megtorpantotta őket.

A baba keze megint hozzám ért. A hideg érintéstől minden vérem odaszaladt, aztán megfordultak és egyenesen bolondul berohantak a szívembe. A következő pillanásban már vissza is tértek, a nagy kazán felforralt, minden esőp vérem égett, tüzelt a testem. A lángok belefurakodtak a szemembe is és egy villanás alatt felgyújtották a sötétséget. Pirosra izzott minden, már a fehérségig sápadt... a fehérség terjed: a baba arca, a baba arca!... Akárhova néztem, a baba bánatosan mosolygó, epedő pillanatosa sugárzott felém...

Hirtelen elfordultam. A látomány megismétlődött. A krinolin elolvadt, összeesett, a fehér ruha kékébe fordult, kalap is termett a haj koronáján és úgy indultunk meg szóltan... Már világos is volt, enyhe, őszi délután, Önagysága ma engedte meg, hogy elkísérjem hazáig, haza a Váron keresztül... A szemem most is lesütve, mint a másoknak, a porcellán-másának, a forró-ság őt se kimélte, lázfolyamok szaladtak az ereiben, ha az ujjunk véletlenül találkozott... Nézem rá és tudtam, hogy csak meg kellene csókolni, hogy visszaesőköljön, hogy az ajka csak az én számat várja, a dereka néha összerázkodik, gondolatban már megadóan védekezik is az ölelésem ellen... Most... most...

De a karom lehanyatlott, a forró ajkamra is valami jégkéreg futott, szavakat kerestem, édeseket, szerelmesen szirupos hangokat, de még szét se tudtam feszíteni az összekapott fogaimat. Olyan bolondul, gyatrán álltam ott, mint a diák, aki fél a leánnyól, fél, mert eltűnik, igen, elröpül, hiszen olyan szép, hogy nem is lehet élő, csak látomány... És az ajkamra régies, szentimentális szavak kerültek: "kegyed... híviságos remény... csalóka álmok... csodás..."

Igy futott az éjszaka a nappalba és viszont: máskor a nappal feledkezett meg és be-bezuhan az éjjelekbe...

Egyszer jött a hívás:

"Holnap... délután... várjon..."
És nem jött... Tompult aggyal, a szomorúságtól meggyilkolt idegzetten, érzéstelenül vártam, de hiába... Szaladtam, rohantam haza, legalább a másik vigasztaljon meg...

A szekrényem üresen ásitott. A baba eltűnt. Körülnéztem. Ugy látszik, a család megunta a rendetlenséget és felállította a nippasztalra a többiek közé.

Hatalmas, metsző kiáltás fordult ki a torkomon. A baba, a baba hűtlen lett... Ott mosolygott az asztalkán, mellette bókolt a párja, egy szép meissenai figura. Rokokókosztűmben, agyonaranyozva. Ott bókolt, vágta ki a komplementeket és az a kigyó még mosolygott is hozzá...

Odaugrottam. Az öklöm a levegőbe lendült, hogy lesujtsam az álnok leányra... De egy gondolat a fél uton megállított... Óh, még ez se lehet!

Vagyok annyira romantikus, hogy a lovagiasság fontoskodó játékát komolyan veszem... És egy nőt megölt, megütni még akkor is, ha porcellánból van — Óh, istenem — hova is gondoltam...?

M V

A zala
a női
Akinek
legnagy
val a n
magyar
mind

A MERIKAI...
léd a világ
sok ember
földnyi táv
Tan hiszik, sokan
hogy kezükben a bol
ságnak és a milliók
nekik, hogy eljussanak
nak azon a szigoru
zet. De sok tarka

kezik munkájával jöv
jükről emberileg gond
t az ember-rengetteg
jaivá válnak annak

latosan bonyolult gépez
ve. Elfoglalják helyüket
az ipari műhelyekben
gznak a mindennapi ke
modozásokról, lemondva
elérük azt az országut
rodalmába vezet. Pedig
hetőségek és érvényesül
nyesülésnek azonban el
tele: a kivételes tehé

tudás. A bevándorlók
a középszerűség sorát
az álmok kivételek. É
básnak, — de nem a te
az emberek, akik uszá
és csatorna tisztításon
dollárok igazi tengeré
laknak és Rolls Roy
hetskék voltak, akiket
míg megtalálták az er
héz az érvényesülés el
ben, de nem pusztultak
zebb, mint husz, ötvep
A multban legfeljebb
ber, mert hisz milliókka
jén. Könnyebb volt a v
már megszaporodott ak

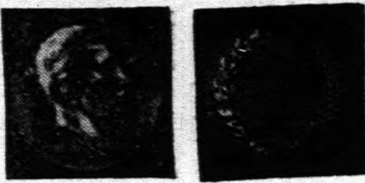
Estendők hosszú sor
utjára egy kis magyar
ifjúsága, a tudásába ve
Zalaegerszeg egyik sz
György, aki sehogysem
a magyar kisváros örök
szabója, hogy a kisvá
nagyra vágyó lányai tép
Nekivágtott tehát a na

MAGYAR SZABÓINASBÓL VILÁGHIRŰ PROFESSZOR

A zalaegerszegi mihely szabóinasa, a női divat korlátlan fejedelme. — Akinek több kitüntetése van, mint a legnagyobb hadvezérnek. — Füttyszóval a nagyvilágon keresztül. — Aki magyar maradt minden országon, minden tüzön-vizen keresztül.

AMERIKA! De sok tarka, merész álom repül feléd a világ minden részéből, oh Amerika! De sok ember épít légvárakat ezer és ezer mért-földnyi távolságból Amerika földjére. De sokan hiszik, sokan képzelik, vallják és hangoztatják, hogy kezükben a boldogulásnak, a dicsőségnek, a nagyságnak és a millióknak a kulcsa, csak engedjék meg nekik, hogy eljussanak az ígért földjére, keresztüljussanak azon a szigorú kapun, mely a dollárok földjére vezet. De sok tarka álomnak, merészröptű tervnek, gyönyörűséges elgondolásnak temetője, — Amerika. Mert habár a dollárok földjéről álmodhat a távoli országok repeső vágyu népe. — de Amerikában nincsen álmodás. Aki itt is folytatni akarja álmát, annak keserves leszen ébredése. Amerika a munkának, a eszelekvésnek könyörtelen országa és csak az boldogul, az juthat el a dollárokat termő mezőkre, aki kézzelfogható valóságokat produkál, aki előbb bizonyítja, hogy alkotni, teremteni, eredményesen dolgozni tud.

Az amerikai emberrengeteg száz ezreket nyel el évről-évre, akik messze országokból érkeznek, hogy két kezük munkájával jövőt alapítsanak, magukról és családjukról emberileg gondoskodhassanak. Száz ezrek ünnel az emberrengetegben, de valamennyien hasznos tagjaivá válnak annak a szédületesen nagy és esodá-

latosan bonyolult gépezetnek, melynek társadalom a neve. Elfoglalják helyeiket a bányákban, az acéltételeken, az ipari műhelyekben és dolgoznak, rendületlenül dolgoznak a mindennapi kenyérért, lemondva a merész álmodásokról, lemondva arról a vágyról, hogy valaha is elérjék azt az országot, mely a dollárok millióinak birodalmába vezet. Pedig Amerika mégis a korlátlan lehetőségek és érvényesülések országa ma is. Az érvényesülésnek azonban elengedhetetlen, szigorú alapfeltétele: a kivételes tehetség, a tömeg átlagból kimagasló tudás. A bevándorlók óriási többsége, természetesen, a középszerűségek sorából kerül ki, akiknek legfeljebb az álmaik kivételesek, az álmaik merészek és nagyszabásúak, — de nem a tudásuk, nem a tehetségük. Azok az emberek, akik újságáruháson, cipő-zsinór kínálaton és csatorna tisztításon keresztül tényleg beveztek a dollárok igazi tengerébe, akik ma fényes palotákban laknak és Rolls Roys kocsin száguldanak: kivételes tehetségek voltak, akiknek csak addig kellett böjtölniök, míg megtalálták az érvényesüléshez vezető utakat. Nehéz az érvényesülés ebben a szédületes emberrengetegben, de nem pusztultak el az alkalmak: ma sem nehezebb, mint husz, ötven, vagy százszázalékkal ezelőtt volt. A múltban legfeljebb azért érvényesülhetett több ember, mert hisz milliókkal kevesebben étek Amerika földjén. Könnyebb volt a verseny, kisebb munka volt a ma már megszaporodott akadályok leküzdése.

Estendők hosszú sorával ezelőtt indult "világhódító" útjára egy kis magyar szabólegény. Minden vagyona az ifjúsága, a tudásába vetett hite és a bátorsága volt. — Zalaegerszeg egyik szabó műhelyében inaskodott Weiler György, aki sehogysem tudott beleyugodni abba, hogy a magyar kisváros örökké elgédgetlen népének legyen a szabója, hogy a kisváros nyugtalan idegzetű asszonyai, nagytravágyó lányai tépjék darabokra egészséges idegeit. Nekivágott tehát a nagyvilágnak. Csak úgy könnyen,

gyalogszerrel, ahogy a régi, drága szép idők nyugtalan vérű vándorlegényei tettek. Füttörésszel járta végig az országutakat, nyugodt lelkiismerettel hagyta maga mögött az országhatárokat, hisz nem kérték utlevelet senkitől és vizumnak elegendő volt mindenkinek a becsületos ábrázata. Legfeljebb a munka-könyv után érdeklődtek a kötelességtudó rendőrök és esendőrök.

Bécs volt az első állomása a zalai szabólegénynek. A császárváros egyik legelőkelőbb divat-szalójában vette ismét kezébe a tűt és a cérnát és csakhamar bebizonyította, hogy érti a munkáját, hogy nem hiába söpörte három esztendőn keresztül a zalaegerszegi kétes tisztaságú műhely padlóját. Nem maradt sokáig az előkelő, a hangulatos arisztokrata városban Weiler György. Nyughatatlan természetű, örökké forrongó ambíciója tovább vitték és egy-két rövid állomáson keresztül a divat igazi birodalmába: Párisba került.

Páris végleg megpecsételte a magyar szabólegény jövő sorsát. Tágranyított szemekkel bámulta azokat a esodákat, melyeket felülmúlhatatlan bőkezűséggel nyújt mindenkinek a világ fővárosa: magába szivta azt az izlést, azt a művészi fölényességet, amit csak Páris és csak Páris tud nyújtani.

Huszonegy esztendő volt mindössze Weiler György, a mikor a párisi nagyságok fölfedezték és a divat fejedelméi és császárai emeltek kalapot előtte. Az európai világvárosok pazar kiállításain sűrű egymásutánban kezdtek feltűnni a "Weiler"-féle modellek és a divat nagyurai egyszerre csak azt vették észre, hogy minden kitüntetés, minden első díjat, minden díszokmányt, a zalaegerszegi szabólegény magához ragad.

Ma talán nincsen ember a földön, akinek több kitüntetése lenne, mint Weiler Györgynek. De ezeket a kitüntetéseket nem uralkodók kegye juttatta neki, nem "politikai" és hasonlóan kétes értékű "gazdasági" szolgálatok jutalmazásai: ezek a kitüntetések a MUNKA megbecsülését jelentik és annak az embernek elismerését, aki dolgozni és alkotni tud és akar.

Egész Európa a zalaegerszegi szabólegény előtt "hevert" már, meghódított minden európai országot, amikor ismét kezébe vette a vándorbotot és merész elhatározással nekivágott — Amerika felé. Tizennégy esztendővel ezelőtt lépett az Újvilág partjára Weiler György, ahova magával hozta azt a munkáját, mely óriási feltűnést keltett egész Európában. Az 1906-dik esztendőben írta meg azt a tudományos könyvet, melyet "Professzor Weiler Instruction" néven ismernek az egész világ szakkörei. A könyvvel egyidőben jelent meg a nyilvánosság előtt Weilernek az a nagyszerű találmánya, egy egyszerű szabászati segédeszköz, melynek segítségével a legegyszerűbb varrónők is előállíthatják a legpompásabb, legdivatosabb "toaletteket," minden iskola, vagy tanár segítségével nélkül.

Tizenkét esztendő óta Wisconsin államban, Milwaukee városában él a világhódító magyar "szabólegény", akit joggal nevez mindenki professzor-

nak. Első alapítása volt Amerikában a "Steven's Womens Wear Corporation" és ma is ennek a nagyszabású, elsőrangú híres vállalatnak vezetője. Két hatalmas üzlete van a vállalkozásnak és mindkettő a nagyszerű szakembernek személyesen vezetése alatt áll.

A dicsőség, a hírnév és a dollár nem szállt azonban a fejébe Weiler Györgynek. A professzor sokszor emlegeti ma is még a zalaegerszegi kis szabóműhelyt, ahonnan világhódító útjára elindult. Magyar maradt a professzor, aki nem szégyelli és nem tagadja a származását és nem akar az amerikai publikum előtt a "párisi szabó művész" szerepében tetszelegni. Magyar maradt, szereti a magyar társaságot és a legnagyobb előszereffel alkalmaz magyarokat a saját vállalkozásában.

Ime: a milliók közül egy, akinek álmai valóra váltak. Valóra váltak, mert nem az álmaikat hozta Amerikába, hanem a tudásait, a készségeit, a munka érvényesülésébe vetett igaz bizodalmat.

ATUDOMANYVILAGABOL

HOL TELEL A MAGYAR GÖLYA

AFRIKÁTÓL AZ ALFÖLDIG

A MAGYAR alföld kedves, komoly, hosszalábú madára, mely kéményekre rakja fészekét...

Afrikaiban őstől tavasszig nagy rajokban élnek a gölyök. Nem csak Magyarországon...

De más oka is van annak, hogy ezt a vidéket keresték föl. Ezen a tájon ugyanis igen gyakori a sáskajárás...

De találtak még délebbre, Transzvámban is magyar gölyöt. Ez több mint nyolc ezer kilométernyi utat tett meg...

Ezekből a tapasztalatokból megállapították a tudósok, hogy a magyar gölyök Afrika déli részeiben töltik el a telet...

ÖRÖM

ha az óhazának hírt hallanak amerikai rokonaitól, de

KÉTSZERES ÖRÖM,

ha az amerikai rokonok pénzsegítségét is küldenek.

AZ AMERICAN UNION BANK LEGOLCSÓBBAN ES LEGGYORSABBAN UTALJA AT A PENZT MAGYARORSZÁG BARMELY RÉSZÉRE.

KÖZJEGYZŐI ÜGYEK pontos és lelkiismeretes elintézése.

HAJÓJEGYEK a legjobb vonalakra eredeti áron.

FELVILÁGOSÍTÁST ES TANACSOZT INGYEN ADUNK.

AMERICAN UNION BANK

Németh János, elnök.

Főszékhely: 10 East 22nd Street, a Bankpalotában.

Fiókok: 1597 Second Avenue, corner 83rd Street, NEW YORK.

MANUFACTURERS PATENT CO. INC. 520 FIFTH AVE. NEW YORK CITY. Magyarok részére hasznos tudnivalókat...

EGY NAGY MAGYAR FELTALÁLÓ SORSA

A TÜZGYÚJTÁS mindig nagyon fontos volt az embereknek. Hiszen tűz nélkül nem lehet élni...

A műveltség legalacsonyabb fokán élő emberek ma is két darab száraz fának egymáshoz dörzsölésével készítik a tüzet.

Ma a gyújtó igen kényelmes eszköz. Csak végighúzza az ember a skatulyán és kilobban a láng.

Irinyi Jánosnak hívták és a bécsi egyetemen volt vegyész, mikor a foszforos gyújtót feltalálta.

Beállított egyszer hozzá egy Rómer nevű, Bécsben lakó magyar kereskedő és kijelentette, hogy megveszi tőle a találmányt.

Később másképp gondolkozott, de akkor más kész volt. Mikor látta, hogy Rómer milyen óriási üzleteket csinál találmányával...

Nemsokára rá egy kenőcsöt talált föl, mely a kopott piros csizmát egyszerűen újjá változtatta.

A feltalálónak mind a nyakán maradt a kenőcs.

Irinyi József mint szegény, elfelejtett öreg ember halt meg nyolcvan éves korában.

ÁLLATFAJOK ROKONSÁGA

AZ állatfajoknak egymással való rokonságára sokszor elég utbagyozást ad az állatok külseje, természet, életmódja is.

De tudományosan a fajok rokonságát ma már igen pontosan meg lehet állapítani.

Ez a módszer abban áll, hogy az egyik állat vérének vérésvóját összehasonlítjuk a másik állat vérével.

Igy nem oldja a patkányvér az egérét, a lóvér a szamárét, a farkas és róka vére a kutyáét.

Az embervér valamennyi állat vérével oldja, kivéve az emberszabású majomét.

A tapasztalat azt mutatja, hogy ezek az állatok, amelyek ilyen közeli rokonságban vannak egymással...

egymástól való elválása, ki tudja, hogy mennyi ideje történt?

Az azonban bizonyos, hogy a rokonságot ma is könnyen ki lehet mutatni.

ÖNMŰKÖDŐ ZONGORA (Player Piano) HENGEREK (Rolls) KAPHATÓK

- WF-7218 Árad a Tisza, 2. Előzetes, mert szegény vagyok. WF-6763 Ahogy én szeretlek, 2. Régi asszonytól a cigányokig. WF-7216 Járás-e még Budán, 2. Alkonyatkor. WF-7194 Volga keringő. WF-6702 Nem vagyok én méltó hozzád. WF-6783 Ne hagyjon el. WF-7039 Valahol a cigány manóval. WF-6701 Bősz ne sirj. WF-6709 Nem vagyok én méltó hozzád. WF-6714 Ez csak szerelem. WF-6635 Aki a babáját igazán szereti. WF-6602 A keresztmában hiba csak. WF-6605 A vén cigány. WF-6611 Beteg vagyok nagyon beteg. WF-6628 Csak álmodban akartalak szeretni. WF-6631 Édes anyám, a kendőm. WF-6607 Édes anyám, csak ne a hátsómmal. WF-6372 Ezek csak, majd lassan mezt. WF-6634 Tellek borult az erdőre. WF-6637 Fűdik a holdvilág. WF-6623 Három horád borom van. WF-6397 Házunk előtt mennék. WF-6609 Hej lila, lila, lila. WF-6640 Hát csillagból van a Góncsi asszony. WF-6603 Holdvilágos csillagos az éjszaka. WF-6632 Hullámzó Balaton tetején. WF-6624 Huszár néni. WF-6619 Hűlten lottál és elhagytál. WF-6602 Hej én hámis-e maga szemem. WF-6604 Készen nyitok az ablakom virága. WF-7041 Nem én lettem hűlten hozzád, 2. A szerelem sűrűn jön. WF-7046 Baromság, ha a csillagok dőlnek. WF-7046 Milyen az est mesélni ked. WF-7047 Ha az én a muzsikám. WF-6706 Fehérek, fehérek van a kapom. WF-6620 For a szemem találat. WF-6636 Cigány, cigány. WF-6620 Lámpák, lámpák, lámpák a falamban. WF-6635 Levegőtök már a rétet. WF-6620 Kéha sörén hűt a ruha. WF-6604 Nyaklányok. WF-6620 Milyen még az az 1888. WF-6606 Milyen hall szeretni? Hát. WF-6642 Néha-néha visszajönnek a tavaszi álmok. WF-6620 Nem akar az álmodozás legelő. WF-6614 Szememnek szerelemem lenni. WF-6620 Nem akar a jégkorszak. WF-6623 Nyitd ki hátsó az ajtót. WF-6627 Ötvenévesek első napján. WF-6617 Ötvenévesek első napján. WF-6618 Szegény vagyok. WF-6601 Szegény vagyok, szegény leány. WF-6604 Szegény vagyok a galambon. WF-6400 Tul a Duna, Baranyában. WF-6641 Van otthon egy cifra szőnyeg. WF-6622 Végig mentem az ormódi temetőn. WF-6395 Vékony deszka kerítés. WF-6620 Vékony deszka kerítés. WF-6373 Zöldre van a Tisza. WF-6641 Zöldvilágok a kaszárnya tetején.

Kérjen részletes könyv, kotta, henger, és lemez-árjegyzéket.

KEREKES TESTVÉREK Amerika Legnagyobb Magyar Könyv- és Zenemű Kereskedése 208 EAST 86th STREET, NEW YORK, N. Y.

SÜRÜN GYLKOL A SOK BABONA

A SÖTÉTSÉG ÁLDOZATAI

E NEMES jogi kérdés foglalkoztatja a német jogtudósokat.

Egy falusi asszony nagyon ráunhatott az urára, aki különben is beteges természetű volt és a falu végén lakó javasasszonynak elmondta, hogy nem tudná-e valami módon büvöléssel-bűvöléssel egy másvilágra küldeni az urát, hogy abból semmi baj ne legyen.

A javasasszony folyadékát ártatlan valami volt, úgy, hogy nem ártott meg senkinek. A férfi se betegedett meg tőle.

Az asszony a sötétben a férj mellett ült, így megrögzte a férj is.

A beteges természetű gyenge ember, a ki maga is babonás volt, nagyon megijedt, agyának esett és bele is halt. Vérvér el került az ügy. Embertelenséggel vádolták a két asszonyt, de csak kuruzslásért ítélték el őket.

Dollár kifizetés

Magyarországba,

Ausztriába, Németországba és más országokba.

Pénzt küldünk teljes felelősség mellett dollár kifizetésre Magyarországra, Ausztriába és Németországra.

Dollár-összeget adunk el, new yorki vagy külföldi megbízottaink által való beváltásra, melyet a legjobb árfolyam szerint koronákra vagy egyéb külföldi pénzekre beváltgat.

Pénzt küldünk a legutányosabb áron mellett postán vagy sürgönyileg kifizetésre magyar, cash és osztrák koronákban, jugoszláv dinárban és román leiben, valamint más külföldi pénzemben.

Hajójegyeket adunk el eredeti áron az összes vonalakra, valamint készen tartott eredeti európai vasúti jegyeket is.

Fordítjon bármely ügynökünkhez, vagy bármely American Railway Express irodához, vagy az alábbi irodáinkhoz, vagy pedig írjon saját anyanyelvén a címre:

American Express Company

2046 E. 9th ST., CLEVELAND

Más irodáink:

65 BROADWAY 18 CHATHAM SQUARE NEW YORK.

32 N. DEARBORN ST. CHICAGO.

25 FORT ST. WEST DETROIT.

909 LIBERTY AVENUE PITTSBURGH.

Követeljen American Express nyugtát. Ez biztosítja önt minden veszteség ellen.

KISFALUDY SÁNDOR

Himfy szerelmeiből

I. A kesergő szerelemből

Mint a szarvas, kit megére
A vadász mord fegyvere,
Fut, de későn, foly már vére,
Vérzik tőle a csere.
Ugy futok én e pár szemtől,
A sem mellyem baljában;
Ázik a föld keservemtől
Lábam minden nyomában.
De hajh! mennél tovább érek,
Annál jobban gyül a méreg,
S heljebb rögzik szívembe:
Futok, hajh! de vesztembe.

II. A boldog szerelemből.

Kendericzkék! fülemülék!
Rég elolvadt már a hó;
Karikáznak már a pillék,
Fakad már a fabimbó:
Hol késtek még ti kertemnek
Tavaszi hiv lakossi? —
Az életnek szerelemnek
Kedvit dalló lantosi? —
Jöjjetek meg kis kedvesek!
Minden karvalyt csóvel lések,
Hogy békében legyetek
S több kis lantost költsetek.

Kisfaludy Sándor (szül. Sümeg 1772, megh. 1844) a kesergő és boldog szerelem lírai regényfűzérével, — amelyet feleségéhez, Szegedi Rózához írt — diadalmasan nyitotta meg a XIX. század iradalmát. Élete nagyon hányatott. Bécsben testőrtiszt volt, majd Milánóban Francia Jogságba került. Később még több nagy ütközetben vett részt, majd hazament Sümegre és egészen az irodalomnak szentelte életét. Himfi néven adta ki munkáit, amelyet mindenféle kitérő lelkesedéssel fogadtak. Különösen regéi őrizték meg költői hírnevét.